

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII AL REPUBLICII MOLDOVA

CURRICULUM NAȚIONAL

ARIA CURRICULARĂ
EDUCAȚIE SOCIOUMANISTICĂ

DISCIPLINA

ISTORIA ROMÂNILOR ȘI UNIVERSALĂ

clasele X-XII

Chișinău, 2019

PRELIMINARII

Curriculumul la *Istoria românilor și universală* include ansamblul elementelor esențiale, relevante ale realității educaționale din școală, atât la nivel de reprezentare teoretică, precum și a activității practice desfășurate, imprimând o continuă reconsiderare și reconcepere contextuală a acestora.

Curriculumul la disciplina *Istoria românilor și universală* fundamentează și ghidează activitatea cadrului didactic, facilitează abordarea creativă a demersurilor de proiectare didactică de lungă durată și de scurtă durată, dar și de realizare propriu-zisă a procesului de predare-învățare-evaluare.

Dezvoltarea Curriculumului la disciplina școlară *Istoria românilor și universală* este o necesitate dictată de actualizarea standardelor în educație și de schimbările survenite odată cu adoptarea paradigmei educaționale *centrarea pe elev și școala prietenoasă copilului*.

Disciplina școlară *Istoria românilor și universală* valorificată în plan pedagogic în curriculumul dat, are un rol important în formarea/dezvoltarea personalității elevilor, în formarea unor competențe necesare pentru învățare pe tot parcursul vieții, dar și de integrare într-o societate bazată pe o permanentă schimbare.

Actualul curriculum la disciplina *Istoria românilor și universală* este parte componentă a Curriculumului Național și reprezintă un document reglator prevăzut pentru a fi implementat în clasele liceale. Disciplina *Istoria Românilor și universală* face parte din trunchiul obligatoriu, ce definește elementele centrale ale formării elevilor pe parcursul ciclului liceal (clasa a X-a – a XII-a), în aria curriculară *Educație socioumanistică*.

Prezentul document este o continuitate a Curriculum-ului din anul 2010 centrat pe competențe. Dezvoltarea curriculară implică o nouă paradigmă educațională: de la cunoștințe și gândire critică la formarea de abilități, atitudini și valori - elemente indispensabile cetățeniei participative.

În procesul de proiectare a *Curriculumului* la disciplina *Istoria românilor și universală* s-a ținut cont de:

- abordările postmoderne și tendințele dezvoltării curriculare pe plan național și internațional;
- necesitățile de adaptare a curriculumului disciplinar la așteptările societății, nevoile elevilor, dar și la tradițiile școlii naționale;
- valențele disciplinei în formarea competențelor transversale, transdisciplinare și specifice;
- necesitățile asigurării continuității și interconexiunii dintre ciclurile învățământului general: *educație timpurie, învățământul primar, învățământul gimnazial și învățământul liceal*.

Curriculumul la disciplina *Istoria românilor și universală* include următoarele componente structurale: Preliminarii, Repere conceptuale, Administrarea disciplinei, Competențe specifice, Matricea dezvoltării competențelor specifice la disciplină, Unități de învățare, Unități de competență, Unități de conținut, Activități și produse de învățare recomandate, Repere metodologice de predare-învățare-evaluare, Bibliografie. Curriculumul la disciplină include și finalitățile, prezentate după fiecare clasă și care reflectă competențele specifice disciplinei, manifestate gradual la etapa dată de învățare, care au și funcția de stabilire a obiectivelor de evaluare finală.

Elemente de dezvoltare/noutate Curriculară la disciplina *Istoria românilor și universală*:

- a) transpunerea abordării sistemice a curriculumului ca concept în curriculumul la disciplină;
- b) reliefaarea cadrului valoric transdisciplinar în baza profilului absolventului ciclului gimnazial, din perspectiva unității abordării psiho- și sociocentriste;
- c) revizuirea competențelor specifice disciplinei;
- d) precizarea nivelului taxonomic al competențelor specifice;

- e) elaborarea unităților de competență conform nivelului taxonomic;
- f) elaborarea unităților de învățare cu detalieri de conținut;
- g) raportarea competențelor specifice și a unităților de competență, ce urmează a fi formate elevilor, la schimbările produse în societate: globalizare, internaționalizare, europenizare, tehnologizare etc.;
- h) racordarea activităților de învățare recomandate la unitățile de competență;
- i) conexitatea abordărilor intra- și interdisciplinare la nivelul competențelor și a conținuturilor cu alte discipline: *Limba și literatura română, Limbi străine, Educație pentru societate, Geografia, Dezvoltare personală, TIC* (în contextul implementării Strategiei „Moldova Digitală 2020”, etc.);
- j) introducerea activităților de învățare în bază de proiect pentru studierea istoriei locale, elaborate individual sau în grupuri, cu acțiuni practice, realizate în clasă, școală, comunitate (la alegerea profesorului);
- k) evaluarea gradului de formare a competențelor la nivel de proces și de produs;
- l) selectarea noțiunilor și personalităților istorice (pentru fiecare an de studiu);
- m) introducerea activităților de sinteză, studiilor de caz, în rubrica Activități de învățare, la decizia profesorului;
- n) includerea listei de produse recomandate pentru fiecare clasă;
- o) reducerea numărului unităților de conținut;
- p) transferarea conținuturilor privind Primul Război Mondial și Marea Unire din clasa a XI-a în clasa a XII-a;
- q) precizarea conținuturilor obligatorii pentru evaluarea de certificare;
 - * conținuturilor ce nu vor fi evaluate la examenul de absolvire a ciclului liceal;
 - ** extensiile curriculare, care de asemenea nu vor fi evaluate la examenul de absolvire a ciclului liceal;
- r) elaborarea finalităților conform nivelului taxonomic pentru fiecare clasă.

La baza elaborării Curriculumului la *Istoria românilor și universală*, ediția 2019 pentru treapta liceală au stat: documente naționale și internaționale de politici educaționale; raportul de sinteză a evaluării curriculumului la disciplina *Istoria românilor și universală* (2010); sugestiile cadrelor didactice și manageriale din republică, observațiile experților în domeniile educației și istoriei, experiențele programelor anterioare din țară și de peste hotare.

Modul de abordare în studierea trecutului istoric, pornește de la istoria locală spre istoria națională, regională și cea universală.

Prezentul document este parte componentă a Curriculumului național și fiind a doua generație de curricula axate pe dezvoltarea de competențe, reflectă angajamentele asumate de către Republica Moldova și recomandările privind educația pentru o cultură democratică, educația pentru drepturile omului, educația interculturalității, stipulate în documente naționale și internaționale:

- **internaționale** - *Declarația Universală a Drepturilor Omului* (1948), *Convenția cu privire la Drepturile Copilului* (1989), *Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități* (2010), *Observațiile finale ale Comitetului pentru Drepturile Copilului* (2017);

- **europene** - *Recomandarea nr. 15/2001 a Consiliului Europei cu privire la studiul istoriei în secolul XXI* (2001), *Memorandumul pentru educația permanentă, elaborat de Uniunea Europeană* (2000), *Carta Consiliului Europei privind educația pentru cetățenie democratică și educația pentru drepturile omului* (2010), *Declarația Finală a celei de-a 25-a sesiuni a Conferinței Permanente a Miniștrilor Educației din cadrul Consiliului Europei* (2016) și *Cadrul de Referință al Competențelor pentru o Cultură Democratică* (Consiliul Europei, 2018);

- **naționale** – *Codul Educației al Republicii Moldova (2014), Programul de Dezvoltare a Educației Incluzive în Republica Moldova pentru anii 2011 – 2020, Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 (2014), Standarde de eficiență a învățării la disciplina școlară istoria pentru învățământul gimnazial și liceal (2012), Standardele de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului (2013), Cadrul de Referință al Curriculumului Național (2017).*

Funcțiile de bază ale Curriculumului sunt:

- de conceptualizare a demersului curricular specific disciplinei ***Istoria românilor și universală***;
- de reglementare și asigurare a coerenței dintre disciplina dată și alte discipline din aria curriculară, dintre predare-învățare-evaluare, dintre produsele curriculare specifice disciplinei ***Istoria românilor și universală***, dintre componentele structurale ale curriculumului disciplinar, dintre standardele și finalitățile curriculare;
- de proiectare a demersului educațional/ contextual (la nivel de clasă concretă);
- de evaluare a rezultatelor învățării etc.

Beneficiarii documentului curricular sunt elevii și părinților lor, cadrele didactice din învățământul general și specialiștii din cadrul organelor locale de specialitate în domeniul învățământului. Curriculumul este un document reglator pentru formatori, societatea civilă, precum și pentru factorii de decizie interesați în realizarea principiului ***educație de calitate***. Autorii manualelor și ghidurilor metodologice vor respecta integral cerințele și recomandările curriculumului în elaborarea materialelor și organizarea activităților de predare-învățare-evaluare. Cadrele de conducere din sistemul educațional vor utiliza acest document pentru monitorizarea calității procesului de învățare la disciplină.

I. REPERE CONCEPTUALE

Repererele conceptuale ale curriculumului la disciplina ***Istoria românilor și universală*** includ totalitatea de concepte, principii și abordări, ce asigură formarea/dezvoltarea unui ansamblu de competențe necesare pentru o cultură democratică, constituit din *valori, atitudini, abilități, cunoștințe și înțelegere critică*.

Prezentul Curriculum la disciplină presupune *sincronizarea* abordării *psihocentrice* (în centrul atenției este elevul cu particularitățile de vârstă și nevoile sale, ritmul propriu de învățare și dezvoltare), *sociocentrică* (focalizarea pe asumarea valorilor democrației, drepturilor omului, statului de drept și diversității culturale), *prioritizarea* finalităților educaționale, *integralizarea* predării-învățării-evaluării etc. și *abordarea individualizată* (din perspectiva educației incluzive, care vizează valorificarea tuturor diferențelor și calităților subiectului prin dezvoltarea potențialului fiecărui copil). Curriculumul poate fi adaptat sau modificat în funcție de modelul de Plan-cadru de învățământ, selectat de către instituția de învățământ precum și necesitățile elevilor cu cerințe educaționale speciale (CES).

Prevederile conceptuale ale curriculumului la ***Istoria românilor și universală*** se axează pe:

Curriculum ca teorie: Teoria generală a curriculumului ca o nouă categorie (știință pedagogică) dezvoltă teoria generală a educației și teoria generală a instruirii din perspectiva cadrului proiectiv, având finalitățile în calitate de substanță prioritară care vizează: definirea conceptului de curriculum în calitate de paradigmă a educației și de model de proiectare a educației și instruirii; fundamente filozofice, sociologice și psihologice ale curriculumului; fundamentele pedagogice ale curriculumului – finalitățile educației la nivel de sistem și de proces; domeniile curriculumului: tipurile de curriculum, nivelurile, ariile curriculare; produsele curriculare; procese de dezvoltare curriculară.

În ciclul liceal procesul educațional la ***Istoria românilor și universală*** are următoarele obiective:

- dezvoltarea gândirii critice;
- dezvoltarea competențelor de lucru cu surse istorice (de informare și aplicare în contexte diferite);
- formarea abilităților de analiză și evaluare a motivațiilor acțiunii umane, de stabilire a relației dintre acțiunea umană și valorile unei societăți democratice;
- formarea mecanismelor intelectuale care să combată și să prevină discriminarea și xenofobia;
- stimularea asumării multiculturalității și a multiperspectivității;
- oferirea suportului factologic celorlalte discipline școlare din aria curriculară *Educație socio-umanistică* și alte arii curriculare;
- asigurarea intereselor și cerințelor educaționale ale elevilor, în scopul dezvoltării personalității și asigurării inserției sociale într-o societate în continuă schimbare.

Curriculum ca finalitate conferă rolul prioritar al finalităților, exprimate în termeni de competențe. Curriculumul ca finalitate este axat pe sistemul de formare/dezvoltare a competențelor-cheie și a competențelor specifice disciplinei. Finalitățile sunt criteriile pentru selectarea și organizarea conținuturilor, selectarea strategiilor de predare-învățare-evaluare, iar competența școlară este înțeleasă ca un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori, dobândite, formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte și situații (Cadrul de Referință al Curriculumului Național, 2017).

Conform finalităților educaționale (art. 11 pct. 2 al *Codului Educației*), școala are misiunea de a pregăti o gândire critică beneficiarilor săi, iar prin componenta sa civică, disciplina școlară ***Istoria românilor și universală*** își menține privilegiul printre științele socio-umanistice de a contribui direct la formarea unei culturi generale, a unui sistem de valori caracteristic societății civilizate, având la bază educația patriotică, morală și decențe ale comportamentului cotidian, care, luate drept dovadă și/sau garanție a judecății acțiunilor oamenilor, determină interpretările, interacțiunile și comportamentele sociale.

Istoria românilor și universală, fiind o disciplină școlară obligatorie din aria Educație socioumanistică este orientată prioritar spre înțelegerea trecutului propriului popor și a diversității tradițiilor culturale și istorice ale popoarelor lumii pentru a înlătura prejudecățile și a încuraja toleranța și comunicarea/ colaborarea eficientă între oameni. Elevilor le vor fi formate atitudini și valori de apreciere a rolului și semnificației persoanelor cu care interacționează direct sau indirect, indiferent de apartenența lor etnică, religioasă, gen etc., excluzând astfel ura rasială, xenofobia sau antisemitismul. Educația istorică reprezintă unul din cele mai importante și actuale aspecte care contribuie la formarea/ dezvoltarea calităților cetățeanului democratic, patriot și activ, fiind axată pe ideea teoriei constructiviste, în care învățarea este o construcție și nu o însușire de informații transmise și receptate pasiv.

Procesul didactic va presupune implicarea activă a elevilor în formarea competențelor, luarea în considerare a individualității lor, a contextului real în care se află. Elevul învață să-și construiască propria cunoaștere, interconectând cunoștințele noi cu cele anterioare și le reține prin construirea propriilor semnificații sub îndrumarea cadrului didactic care este organizator, facilitator, coordonator.

Educația istorică contribuie la dezvoltarea competențelor și atitudinilor necesare absolventului pentru autodezvoltare și încadrarea activă în viața socială și economică a țării. Competențele vizate (valorile, atitudinile, abilitățile și cunoștințele) au un caracter transdisciplinar și definesc rezultatele învățării, exprimate în convingeri, experiențe și produse.

Finalitățile disciplinei ***Istoria românilor și universală*** se reflectă nemijlocit în competențele-cheie și în setul de valori și atitudini enunțate în Curriculumul Național, din care derivă întreaga structură curriculară (competențe specifice, unități de competențe, unități de conținuturi, sugestii metodologice și de evaluare).

Curriculumul ca și conținut – include competențe specifice, unități de competență, unități de învățare/ conținut și activități de învățare, finalități pe ani de studii/ cicluri de școlaritate.

Competențele specifice disciplinei *Istoria românilor și universală* au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului.

Unitățile de competență sunt derivate din competențele specifice disciplinei (fiind etape ale realizării acestora) și acoperă perioada unui an școlar. Unităților de competențe le sunt asociate unități de conținut, acestea fiind mijloace de dezvoltare a competențelor.

Curriculumul conține *Matricea dezvoltării competențelor la disciplina Istoria românilor și universală, ciclul liceal* (Tabel nr.1) în care unitățile de competență sunt esalonate pe clase și pe domenii taxonomice de structurare a competenței și anume:

- Cunoaștere și înțelegere;
- Aplicare și operare;
- Integrare și transfer.

Tabelul conceptual are drept scop:

- asigurarea parcursului didactic de formare graduală a competențelor specifice ale disciplinei, corelând unitățile de competență - activitățile de învățare - unitățile de conținut;

- organizarea evaluării la disciplină în bază de competențe și la elaborarea matricei în cadrul evaluărilor sumative și de certificare.

Unitățile de învățare reprezintă structuri didactice deschise și flexibile cu următoarele caracteristici: este unitară din punct de vedere tematic, determină la elevi un comportament generat prin integrarea unităților de competență și a competențelor specifice, se realizează în mod sistematic și continuu pentru o perioadă de timp și se poate finaliza prin evaluare, la decizia profesorului.

Unitatea de de conținut (Detalierea de conținut) incluse în Curriculumul sunt:

- selectate în baza principiilor care asigură legătura/ conexiunea dintre Istorie ca știință și Istoria ca disciplina școlară; repartiție spațială și în timp, cauzalitate, structuralism, stimularea și accelerarea stadială a înțelegerii, învățarea prin acțiune, stimularea și dezvoltarea motivației pentru învățare, învățarea temeinică, cunoașterea sistemică și legătura teoriei cu practica;

- parte integrantă a cunoașterii istoriei, Curriculumului ca sistem și a competențelor specifice ale disciplinei;

- structurate conform domeniilor de studiere a istoriei (economie, societate, politică, cultură); de la local la național, european și universal (Tabelul nr.2); dezvoltării gândirii critice și reflexive; principiului multiperspectivității în istorie, coerenței, continuității și relevanței.

	Clasa a X-a profil umanist	Clasa a XI-a profil umanist	Clasa a XII-a profil umanist
<i>Spațiul local</i>	7%	7%	7%
<i>Spațiul național</i>	48%	48%	48 %
<i>Spațiul universal</i>	45%	45%	45%

Tabelul nr.2 Repartizarea procentuală orientativă a detaliilor de conținut

În elaborarea proiectării anuale la disciplină, la repartizarea numărului de ore pentru studierea istoriei locale, naționale și universale, se va ține cont de raportul procentual de structurare a detaliilor de conținut prezentate în **Tabelul nr.1**.

Activitățile de învățare recomandate, element de noutate ale curriculumului, constituie acțiuni elementare ale procesului educațional, care racordate la unitățile de competențe și la diverse situații de învățare conduc la realizarea finalităților educaționale propuse. Decizia privind selectarea activităților la

clasă și a gradului de complexitate a lor aparține cadrului didactic, în funcție de resursele didactice disponibile și caracteristicile colectivului de elevi.

Activitățile de învățare în bază de proiect constituie nu mai puțin de 5% din numărul de ore anual planificate. Din perspectiva dezvoltării și formării competențelor specifice ale disciplinei activitățile de învățare în bază de proiect vin să asigure studierea istoriei locale prin implicarea elevilor în studierea și promovarea personalităților, obiecte, monumentelor, vestigiilor, patrimoniului din localitate, regiune și țară.

Produsul școlar recomandat în Curriculum reprezintă un rezultat proiectat și realizat de către elev, măsurat și apreciat de cadrul didactic, colegi și comunitatea educațională. Curriculumul conține liste de produse școlare pentru fiecare clasă, din cadrul căreia profesorul va selecta un produs pentru realizare pe parcursul unui an de studii.

Finalitățile educaționale la disciplina sunt structurate pe ani de studiu/ cicluri de școlaritate, reprezentând o etapă de formare/dezvoltare a competențelor specifice și gradul de manifestare a acestora de către elev.

Curriculumul conține principii și concepte clar definite, păstrează libertatea și responsabilitatea pedagogică a profesorului în organizarea procesului educațional la disciplină pe parcursul anului școlar. În acest context profesorul are libertatea să regrupeze unitățile de învățare, unitățile de conținut, activitățile de evaluare și să aleagă una dintre activitățile de învățare bazate pe proiect.

Curriculum ca proces presupune abordarea constructivistă, învățarea activă/ interactivă, axare pe experiențele elevilor, crearea mediilor de învățare etc.

Curriculum ca proces include, un ansamblu de activități interconexe orientate spre: *cercetarea, proiectarea, implementarea, monitorizarea* curriculumului, dar și *comunicarea* curriculară.

Curriculumul ca proces și ca dezvoltare – fiind o abordare operativă, conferă o dimensiune procesuală mai accentuată a conceptului, determinând comutarea accentului de pe produs pe acțiunile care premerg, însoțesc și urmează procesele curriculare. Curriculumul se bazează pe concluziile analizei documentelor curriculare precedente și se completează pe parcursul aplicării cu sugestii de îmbunătățire.

Curriculum ca produs. Curriculumul la *Istoria românilor și universală* ediția 2019 reprezintă și un sistem de produse prin care se proiectează și se explică ceea ce se urmărește în cadrul educațional. Sistemul produselor curriculare include: planul-cadru pentru învățământul gimnazial și liceal, curricula disciplinelor școlare, manuale și ghiduri metodologice, creștomatiji, atlase, modele de teste de evaluare, mijloace multimedia, proiecte didactice etc.

II. ADMINISTRAREA DISCIPLINEI

În trunchiul disciplinelor școlare pentru învățământul liceal disciplina școlară *Istoria românilor și universală* constituie disciplina de bază pentru profilul umanist și face parte din aria curriculară *Educație socioumanistică*. Pentru profilul real, în funcție de modelul de Plan-cadru de învățământ și de anul de studiu, disciplina școlară *Istoria românilor și universală* poate avea statut de disciplină obligatorie sau la alegere.

Bugetul de timp săptămânal/ anual al disciplinei este constituit în funcție de oferta educațională a modelul de Plan-cadru de învățământ: cu statut de disciplină școlară obligatorie și studiată în cadrul extensiei curriculare la disciplină. Procesul educațional la disciplină va fi proiectat separat în conformitate cu numărul de ore săptămânal și anual pentru ambele poziții de studiere a disciplinei, reflectate în Tabelul nr.3 *Administrarea disciplinei școlare Istoria românilor și universală profil umanist* și pentru profilul real în Tabelul nr.4 *Administrarea disciplinei școlare Istoria românilor și universală profil real*.

Modelul Planului-cadru selectat de către instituția de învățământ	Statutul disciplinei	Nr. ore săptămânal/ anual	Clasa		
			X-a	XI-a	XII-a
MODELUL I. Plan-cadru pentru învățământul liceal (profil umanist)	Disciplină obligatorie	săptămânal	3 ore	4 ore	4 ore
		anual	102 ore	136 ore	132 ore
	Extensie curriculară	săptămânal	-	2 ore	2 ore
		anual	-	68 ore	66 ore
MODELUL II. Plan-cadru pentru învățământul liceal (pentru Liceul Teoretic cu profil real și profil umanist).	Disciplină obligatorie	săptămânal	3 ore	3 ore	3 ore
		anual	102 ore	102 ore	99 ore
MODELUL II. Plan-cadru pentru învățământul liceal (pentru Liceul Teoretic cu profil umanist).	Disciplină obligatorie	săptămânal	4 ore	4 ore	4 ore
		anual	136 ore	136 ore	132 ore
MODELUL III. Plan-cadru pentru învățământul liceal, profil umanist, Modulul <i>Instruire academică de bază</i> .	Disciplină la alegere	săptămânal	3 ore	3 ore	3 ore
		anual	102 ore	102 ore	99 ore
	Extensie curriculară	săptămânal	-	2 ore	2 ore
		anual	-	68 ore	66 ore
MODELUL IV. Planul-cadru pentru învățământul liceal (general), profil umanist.	Disciplină obligatorie	săptămânal	3 ore	3 ore	3 ore
		anual	102 ore	102 ore	99 ore

Tabelul nr.3 Administrarea disciplinei școlare *Istoria românilor și universală, profil umanist.*

Numărul de ore săptămânal/ anual indicat pentru Modelul IV, profil umanist sunt valabile pentru proiectarea procesului educațional la disciplina *Istoria românilor și universală* pentru profilul artă și sport.

Modelul Planului-cadru selectat de către instituția de învățământ	Statutul disciplinei	Nr. ore săptămânal/ anual	Clasa		
			X-a	XI-a	XII-a
MODELUL I (Plan-cadru pentru învățământul liceal, profil real).	Disciplină obligatorie	săptămânal	3 ore	-	-
		anual	102 ore	-	-
	Disciplină la alegere	săptămânal	-	1 oră	1 oră
		anual	-	34 ore	33 ore
MODELUL II. Plan-cadru pentru învățământul liceal (pentru liceul teoretic cu profil real și umanist).	Disciplină obligatorie	săptămânal	2 ore	2 ore	2 ore
		anual	68 ore	68 ore	66 ore
MODELUL II. Plan-cadru pentru învățământul liceal (pentru liceul teoretic cu profil real).	Disciplină la alegere	săptămânal	2 ore	2 ore	2 ore
		anual	68 ore	68 ore	66 ore
MODELUL III. Plan-cadru pentru învățământul liceal, profil REAL, Modulul <i>Instruire academică de bază</i> .	Disciplină obligatorie	săptămânal	2 ore	-	-
		anual	68 ore	-	-
	Disciplină la alegere	săptămânal	-	2 ore	2 ore
		anual	-	68 ore	66 ore
MODELUL IV – Planul-cadru pentru învățământul liceal (general), profil real.	Disciplină obligatorie	săptămânal	2 ore	2 ore	2 ore
		anual	68 ore	68 ore	66 ore

Tabelul nr.4 Administrarea disciplinei școlare *Istoria românilor și universală, profil real.*

Adaptarea curriculumului la disciplină pentru diferit buget de timp anual se va realiza în conformitate cu *Instrucțiunea metodologică privind implementarea noilor Plan-cadru dezvoltate în învățământul liceal*.

Detalierea orientativă și modalitatea de structurare a activității de predare-învățare-evaluare la disciplină în raport cu conținuturile curriculare se stabilește prin *Reperete metodologice de organizare a procesului educațional la disciplină*, aprobate anual prin ordinul ministrului.

Numărul de ore săptămânal/ anual indicat pentru Modelul IV, profil umanist sunt valabile pentru proiectarea procesului educațional la disciplină pentru profilul artă și sport.

La proiectarea extensiei curriculare la disciplina *Istoria românilor și universală* cadrul didactic va respecta numărul de ore inclus în Tabelul nr.3 (poziția Extensie curriculară), cu structurarea *Sugestiilor de conținuturi curriculare pentru extensie*, marcate pentru fiecare clasă de liceu ** - extensii curriculare sau elaborate.

III. COMPETENȚE SPECIFICE DISCIPLINEI ISTORIA ROMÂNILOR ȘI UNIVERSALĂ

1. Utilizarea limbajului istoric în diverse situații de învățare și de viață, respectând cultura comunicării.
2. Amplasarea în timp și spațiu a evenimentelor, proceselor, fenomenelor, demonstrând înțelegerea continuității și schimbării în istorie.
3. Analiza critică a informației din diferite surse, pornind de la cultura istorică, manifestând poziția cetățeanului activ și responsabil.
4. Determinarea relației de cauzalitate în istorie, dând dovadă de gândire logică și spirit critic.
5. Valorificarea trecutului istoric și a patrimoniul cultural, manifestând respect față de țară și de neam.

3.1. MATRICEA DEZVOLTĂRII COMPETENȚELOR LA ISTORIA ROMÂNILOR ȘI UNIVERSALĂ

Competența specifică	Unități de competență		
	clasa a X-a	clasa a XI-a	clasa a XII-a
1.Utilizarea limbajului istoric în diverse situații de învățare și de viață, respectând cultura comunicării.	1.1 Selectarea terminologiei istorice specifice antichității și evului mediu pentru a descrie aspectele evoluției social-economice, politice și culturale.	1.1 Selectarea terminologiei istorice specifice epocii moderne pentru a descrie aspectele evoluției social-economice, politice și culturale.	1.1 Explicarea termenilor istorici, specifici epocii contemporane.
	1.2 Formularea enunțurilor cu caracter istoric, utilizând noțiunile specifice perioadelor antică și medievală.	1.2 Formularea enunțurilor cu caracter istoric, utilizând noțiunile specifice epocii moderne.	1.2 Încadrarea termenilor specifici istoriei contemporane în contexte care implică explicații, interpretări și atitudini.
	1.3 Prezentarea comunicărilor orale și scrise, utilizând termeni și concepte istorice specifice perioadei studiate.	1.3 Formularea judecăților de valoare și susținerea propriei opinii, aplicând terminologia specifică epocii moderne.	1.3 Aprecierea impactului utilizării corecte a limbajului istoric în comunicare și relaționare eficientă.
2. Amplasarea în timp și spațiu a evenimentelor, proceselor, fenomenelor, demonstrând înțelegerea continuității și schimbării în istorie.	2.1 Descrierea a schimbărilor ce au avut loc în spațiul istoric studiat.	2.1 Identificarea schimbărilor teritoriale în baza a două sau mai multe hărți.	2.1 Determinarea schimbărilor teritoriale în baza a două sau mai multe hărți.
	2.2 Analiza schimbărilor teritoriale care s-au produs în perioada studiată.	2.2 Argumentarea schimbărilor survenite pe parcursul istoriei moderne cu ajutorul hărților și reperelor cronologice;	2.2. Analiza schimbărilor survenite în spații și timp.
	2.3 Conceptualizarea continuității proceselor care au avut loc în epoca antică și medievală, utilizând sursele cartografice și cronologice.	2.3 Elaborarea concluziilor, în baza informațiilor oferite de hartă, privind consecințele evenimentelor/ proceselor/ fenomenelor.	2.3 Realizarea proiectelor de cercetare a schimbărilor în timp și spațiu prin utilizarea TIC.
3. Analiza critică a informației din diferite surse, pornind de la cultura istorică,	3.1 Stabilirea tipului sursei în baza criteriilor prestabilite.	3.1 Distingerea faptului de opinie din informația oferită de surse.	3.1 Stabilirea tipului de informație subiectivă/ obiectivă oferită de sursa de documentare.
	3.2 Sistematizarea informațiilor din diferite tipuri de surse pe domenii (economic, social, politic,	3.2. Selectarea și comentarea informațiilor din surse pentru a susține/combate puncte de vedere cu referire la istoria	3.2 Compararea argumentelor din diferite surse pentru formularea unor judecăți proprii privind evoluția societății

manifestând poziția cetățeanului activ și responsabil.	cultural).	modernă.	contemporane.
	3.3 Formularea opiniilor proprii referitoare la fapte /evenimente/ procese/ fenomene din istorie în baza surselor istorice.	3.3 Evaluarea diferitor abordări, puncte de vedere, interpretări reflectate în diverse surse istorice.	3.3 Cercetarea informației din diferite surse în vederea stabilirii credibilității și a validității opiniilor.
4. Determinarea relației de cauzalitate în istorie dând dovadă de gândire logică și spirit critic.	4.1 Identificarea evenimentelor/ proceselor istorice aflate în relație de cauzalitate.	4.1 Identificarea relațiilor de cauzalitate din informațiile oferite de sursele investigate.	4.1 Evidențierea relațiilor de cauzalitate din informațiile oferite de sursele investigate.
	4.2 Argumentarea relațiilor de cauzalitate/interdependență/cauză-efect stabilite între evenimentele/ procesele istorice din epoca antică și medievală.	4.2 Încadrarea relației de cauzalitate în explicarea evenimentelor/ proceselor/fenomenelor istorice.	4.2 Expunerea argumentată a opiniei privind cauzele și consecințele falsificării adevărului istoric în diverse surse.
	4.3 Demonstrarea relației cauză-efect din perspectiva cauzelor imediate/ îndepărtate – efectelor imediate/ îndepărtate.	4.3. Formarea opiniilor relevante despre impactul evenimentelor/ proceselor/ fenomenelor istorice asupra societății, prin prisma multiperspectivității și diversității culturale.	4.3 Transferarea abilităților de operare cu relațiile de cauză-efect în perceperea adecvată a situațiilor din viața reală.
5. Valorificarea trecutului istoric și a patrimoniul cultural, manifestând respect față de țară și de neam.	5.1 Descrierea obiectivelor turistice ce formează patrimoniul național.	5.1. Identificarea ideilor și aprecierea valorilor general-umane conținute în opere literare, artistice, istorice și filosofice.	5.1 Identificarea consecințelor interacțiunii culturale, politice, economice și sociale asupra evoluției comunității umane.
	5.2. Explorarea oportunităților sociale și economice în activitățile de valorificare a trecutului istoric și a patrimoniului cultural.	5.2 Argumentarea contribuției personalităților în crearea/păstrarea/ promovarea valorilor naționale și a patrimoniului cultural.	5.2 Aprecierea impactului regimurilor politice din istoria contemporană asupra mentalităților colective.
	5.3 Aprecierea rolului istoric al marilor personalități ale neamului în edificarea valorilor naționale.	5.3 Planificarea și gestionarea proiectelor cu referire la păstrarea/ promovarea valorilor și a patrimoniului local/ național.	5.3 Promovarea ideilor despre unitate și diversitate în cadrul comunității.

Tabel nr.1 Matricea dezvoltării competențelor la disciplina Istoria românilor și universală, ciclul liceal

IV. UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE
Clasa a X-a, profil umanist
Epoca Antică și Medievală

Unități de competență	Unități de conținut	Activități de învățare și produse recomandate
<p>1.1 Selectarea terminologiei istorice specifice antichității și evului mediu pentru a descrie aspectele evoluției social-economice, politice și culturale.</p> <p>1.2 Formularea enunțurilor cu caracter istoric, utilizând noțiunile specifice perioadelor antică și medievală.</p> <p>1.3 Prezentarea comunicărilor orale și scrise, utilizând termeni și concepte istorice specifice perioadei studiate.</p>	<p style="text-align: center;">EPOCA ANTICĂ</p> <p>CIVILIZAȚIILE ANTICHITĂȚII</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indo-europenizarea. Popoare și limbi indo-europene. Formarea popoarelor antice în Asia și Europa.* • Civilizațiile Orientului Antic.* • Civilizația Elenă.* Colonizarea greacă. • Civilizația Romană. • Civilizațiile străvechi în spațiul românesc și formarea traco-geto-dacilor.* • Geto-dacii și lumea greacă. <p>FORME DE ORGANIZARE POLITICO-STATALĂ ÎN ANTICHITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modele de organizare politică în lumea antică: de la orașe-state la imperii.* 	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și explicarea termenilor noi în timpul lucrului cu textul istoric; - Caracterizare a evenimentelor istorice din spațiul universal, național și local, utilizând limbajul istoric; - Explicarea sensului unor termeni din text; - Alcătuirea enunțurilor cu caracter istoric, textelor, eseurilor folosind termeni specifici epocii antice/medievale; -Alcătuirea unui eseu pe baza unui plan de idei; -Elaborarea unor comunicări scrise despre un eveniment/proces/fenomen istoric studiat aprofundat.
<p>2.1 Descrierea a schimbărilor ce au avut loc în spațiul istoric studiat.</p> <p>2.2 Analiza schimbărilor teritoriale care s-au produs în perioada studiată.</p> <p>2.3 Conceptualizarea continuității proceselor care au avut loc în epoca antică și medievală, utilizând sursele cartografice și</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Modele de organizare politică în Grecia antică. • Imperiul lui Alexandru Macedon. Elenismul. • Forme de organizare politico-statală în Roma antică. • Marile imperii și impactul lor asupra civilizației antice. * • Apariția statului la geto-daci. * • Dacia pe timpul lui Burebista. • Fărâmițarea statului dac și refacerea unității lui pe timpul lui Decebal. • Dacia și Imperiu Roman: războaiele daco-romane; romanizarea geto-dacilor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Datarea limitelor cronologice ale unui proces/epocă istorică. -Localizarea pe harta istorică a evenimentelor istorice și realizarea legendei ei; -Descrierea evenimentelor istorice utilizând informațiile conținute în hărți; - Alcătuirea axelor cronologice ale evenimentelor istorice din spațiul universal, național și local; - analiza hărților istorice; - Plasarea pe harta de contur a spațiului de formare a civilizațiilor antice, statelor medievale etc.;

<p>cronologice.</p>	<p>ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN LUMEA ANTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viața economică în lumea antică. Forme de proprietate. Economia geto-dacilor.* • Structuri sociale în statele lumii antice. * Organizarea socială la geto-daci. • Modul de viață în societatea antică orientală, greacă și romană.* Modul de viață la geto-daci. * • Traco-geto-dacii în viziunea autorilor antici. 	<p>-Compararea hărților istorice cu scopul determinării schimbărilor teritoriale survenite în antichitate și evul mediu;</p> <p>- Realizarea pe hartă a unui contur al zonei unde s-au așezat triburile migratoare;</p> <p>-Stabilirea, pe baza analizei și comparației, elementelor comune și deosebite ale evenimentelor istorice care au avut loc în același timp, dar în spații diferite.</p>
<p>3.1 Stabilirea tipului sursei în baza criteriilor prestabilite.</p> <p>3.1 Sistematizarea informațiilor din diferite tipuri de surse pe domenii (economic, social, politic, cultural).</p> <p>3.2 Formularea opiniilor proprii referitoare la fapte /evenimente/ procese/ fenomene din istorie în baza surselor istorice.</p>	<p>CULTURA POPOARELOR ANTICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cultura antică – scrisul, literatura, filosofia, știința. * • Cultura antică – arta, religie, mitologie. * • Cultura și religia geto-dacilor. • Apariția și răspândirea creștinismului.* Creștinarea dacoromanilor. * <p>MAREA MIGRAȚIE A POPOARELOR ȘI DECLINUL LUMII ANTICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Criza societății antice și formele ei de manifestare. • Marile migrațiuni ale popoarelor și declinul lumii antice. Căderea Imperiului Roman de Apus. • Contribuția civilizației antice la făurirea tezaurului civilizației universale. * <p>EPOCA MEDIEVALA</p> <p>FORMAREA POPOARELOR ȘI STATELOR MEDIEVALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geneza societății medievale. Constituirea noilor popoare în Europa.* • Etnogeneza românească. • Migratorii din epoca medievală timpurie și impactul lor 	<p>- Construirea frizelor cronologice;</p> <p>- Elaborarea tabelului cronologic cu privire la principalele evenimente ale unui proces (unei epoci);</p> <p>- Realizarea unei investigații asupra unor fapte/ procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale;</p> <p>-Realizarea de scheme, prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoștințelor, utilizând TIC;</p> <p>-Selectarea informațiilor despre evenimentel/procese/ fenomene istorice din diverse surse;</p> <p>-Identificarea în text a particularităților unor evenimente/ procese/fenomene din epocile medievală și antică;</p> <p>-Identificarea ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică;</p> <p>-Determinarea rolului personalităților istorice în baza analizei diferitor surse;</p> <p>-Analiza critică a informațiilor din diferite surse istorice;</p> <p>-Exerciții de sistematizare a informațiilor din diferite surse pe domenii (economic, social, politic, politic);</p> <p>- Analiza după același algoritm a evenimentelor și proceselor istorice asemănătoare;</p> <p>-Argumentarea supozițiilor, ideilor înaintate;</p> <p>- Studiu comparativ al evenimentelor/ proceselor/fenomenelor;</p> <p>- Redactarea unui eseu despre activitatea personalităților</p>

	<p>asupra românilor. *</p> <ul style="list-style-type: none"> • Formarea și particularitățile statelor medievale în Europa (sec. V-XI).* • Fărămițarea feudală. Centralizarea statelor în Europa. • Imperiul Roman de Răsărit (sec. IV-VII). Imperiul Bizantin în secolele VII-XV.* • Monarhiile absolutiste și caracteristicile lor. • Obștea sătească la români – factor de continuitate și unitate românească. 	<p>istorice în baza surselor</p> <ul style="list-style-type: none"> -Elaborarea unor eseuri tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, utilizând informații din diferite surse; -Exprimarea argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un eveniment/proces/fenomen istoric; -Elaborarea unor proiecte transdisciplinare cu privire la un eveniment/proces/ fenomen sau personalitate istorică, folosind diverse surse.
<p>4.1. Identificarea evenimentelor/proceselor istorice aflate în relație de cauzalitate.</p> <p>4.2. Argumentarea relațiilor de cauzalitate/ interdependență/ cauză-efect stabilite între evenimentele/procesele istorice din epoca antică și medievală.</p> <p>4.3. Demonstrarea relației cauză-efect din perspectiva cauzelor imediate/ îndepărtate – efectelor imediate/ îndepărtate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Formațiuni prestatale românești în Transilvania, la Sud și Est de Carpați.* • Premisele constituirii statelor medievale. Formarea statului în Transilvania. • Constituirea Țării Românești. • Constituirea Țării Moldovei. • Similitudini și sincronisme în procesul de formare a statelor medievale românești. * <p>ECONOMIE, SOCIETATE ȘI ORGANIZARE POLITICĂ ÎN EVUL MEDIU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viața economică în societatea medievală. Apariția și dezvoltarea orașelor medievale. • Economia Țărilor Române (sfârșitul sec.XIV – mijlocul sec.XVII) * • Viața socială în epoca medievală. Ierarhia feudală. 	<ul style="list-style-type: none"> -Identificarea cauzelor și consecințelor evenimentelor din istoria antică și medievală; -Identificarea relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/ proceselor istorice; -Exerciții de argumentare a relațiilor de cauzalitate/interdependență/cauză-efect stabilite între evenimentele/procesele/ fenomenele istorice din epoca antică și medievală; -Stabilirea cauzelor îndepărtate și imediate ale unui eveniment/proces/fenomen istoric; -Determinarea efectelor imediate și îndepărtate ale unui eveniment/proces/ fenomen istoric; -Exerciții de demonstrare a relației cauză-efect din perspectiva cauzelor imediate /îndepărtate – efectelor imediate/ îndepărtate.
<p>5.1. Descrierea obiectivelor turistice ce formează patrimoniul național.</p> <p>5.2. Explorarea oportunităților sociale și economice în activitățile de</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Structuri și relații sociale în Țările Române (sfârșitul sec. XIV– mijlocul sec.XVII). * • Instituțiile în statul medieval occidental. * • Rolul bisericii creștine în epoca medievală și relațiile ei cu puterea politică. * • Organizarea politică internă a Țărilor Române în sec. XIV-mijl.sec. XVII. 	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și descrierea principalelor obiective turistice ce formează patrimoniul național. - Efectuarea unei investigații și realizarea unui plan de acțiuni de lungă durată în vederea deschiderii unei afaceri în domeniu; -Argumentarea prin exemple concrete a rolului personalităților în istorie;

<p>valorificare a trecutului istoric și a patrimoniului cultural.</p> <p>4.4. Aprecierea rolului istoric al marilor personalități ale neamului în edificarea valorilor naționale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Expansiunea arabă.* Cruciadele medievale. <p>EVOLUȚIA STATELOR MEDIEVALE ROMÂNEȘTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Consolidarea poziției Moldovei și Țării Românești în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun. • Țările Române în lupta antiotomană de la mijlocul secolului al XV-lea. Iancu de Hunedoara și Vlad Țepeș. • Epoca lui Ștefan cel Mare. • Situația politică a Țării Românești și Moldovei în prima jumătate a secolului al XVI-lea. • Regimul de suzeranitate otomană și formele lui de manifestare. • Războiul antiotoman de sub conducerea lui Mihai Viteazul. • Unirea politică a Țărilor Române. • Situația politică a Țărilor Române în primele decenii ale secolului al XVII-lea. <p>CULTURA ȘI RELIGIA ÎN EVUL MEDIU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cultura și religia în Evul Mediu: literatura, artele, învățământul, știința, filosofia. * • Cultura și spiritualitatea românească în evul mediu. * • Monumente de arhitectură laică și eccleziastică medievală românească. * • Unitatea culturală a românilor în contextul civilizației occidentale și orientale. * <p>CIVILIZAȚIA EUROPEI ÎN PERIOADA TRECERII DE LA MEDIEVAL LA MODERN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apariția spiritului și elementului modern în Europa occidentală. • Marile descoperiri geografice. 	<p>-Aprecierea contribuției personalităților istorice la păstrarea integrității teritoriale/independenței statului;</p> <p>-Exerciții de autoapreciere în cadrul unor activități de grup; lucru individual etc.</p>
--	---	---

- Renașterea și Umanismul.
- Manifestări ale umanismului în spațiul românesc.
- Cărturarii moldoveni – călăuze spirituale ale neamului românesc (G.Ureche, M.Costin, I.Neculce, N.Milescu-Spătaru, D.Cantemir).
- Reforma și Contrareforma.
- Războiul de 30 de ani.

Extensie curriculară:

EPOCA ANTICĂ

- Teorii cu privire la antropogeneză.**
- Teorii istorice cu referire la constituirea civilizațiilor antice.**
- Forme de guvernare în lumea antică: tirania, oligarhia, plutocrația, democrația. Despotismul oriental. **
- Influențe elenistice în lumea barbară.**
- Civilizația traco-geto-dacică – parte componentă a civilizației europene. **
- Imperiul Roman și teritoriile extraprovinciale. **
- Cetatea geto-dacică de la Butuceni-Orhei. **
- Principalele căi comerciale din lumea antică. **
- Reformele agrare ale fraților Gracchus. **
- Marile sisteme religioase orientale: religia egipteană, mesopotamiană, hinduismul, budhismul, daoismul, confucianismul. **
- Creștinismul - temelia spirituală a culturii europene. **
- Vocația universală a creștinismului. **

EPOCA MEDIEVALĂ

- Expansiunea europeană. Formarea imperiilor coloniale. **
- Teorii cu privire la etnogeneza românească. **
- Războaiele și caracterul lor în evul mediu. Războiul de 100

	de ani. ** <ul style="list-style-type: none"> • Călători străini despre civilizația din spațiul românesc în evul mediu.** 	
	<p>ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT (la alegere):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mărturii și documente privind istoria satului/orașului; • Monumente de arhitectură antică și medievală din ocalitate/raion/regiune; • ”Ghid pentru o zi”- excursii/ vizite la muzeu în care elevii își vor însuși rolul de ghid, prezentând un monument istoric, exponate de muzeu etc.; • Realizarea de investigații în rezultatul unor vizite tematice la diferite obiective de interes pentru înțelegerea diversității socio-culturale la nivel local, regional (lăcașe de cult, muzee etc.); • Realizarea spectacolelor cu tematică istorică, etnografică etc.; • Elaborarea proiectelor de salvagardare a patrimoniului cultural. 	<p>PRODUSE RECOMANDATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Buclet informativ; • Jurnal, pagină de ziar; • Album/Colaj istorico-geografic; • Postere/afișe; • Machete; • Prezentare Power Point, Prezzi etc.; • Texte, scenarii; • Expoziții tematice; • Video-bloguri etc.
<p>Noțiuni noi/ACTUALIZARE:</p> <p><i>Epoca antică:</i> anarhie militară, civilizație, colonizare, creștinism, elenism, etnogeneză, geto-daci, imperiu, indo-europenizare, monoteism, oraș-stat, Orient antic, polis, politeism, principat, provincie romană, regat, religie, republică, romanizare, sclavie, senat, stat, traci, triumvirat.</p> <p><i>Epoca medievală:</i> ”descălecat”, calvinism, capitulații, catolicism, centralizare, cler, confesiune, cronică, cruciadă, dinastie, domeniu feudal, domnie, dregătorie, erezie, evul mediu, fărâmițare feudală, feud, feudalism, formațiuni prestatale, inchiziție, islam, luteranism, manufactură, Marea migrație, monarhia stărilor, monarhie absolută, monarhie vasalică, nobilime, obște sătească, ortodoxie, papalitate, parlament, peșcheș, raia, răscoală, regat ”barbar”, Renaștere, schismă, Sfat domnesc, sistem defensiv, sistem electiv-ereditar, suzeranitate, șerb, tribut, Umanism, vasalitate, vlah, voievodat.</p>		
<p>Personalități: <i>Epoca antică:</i> Alexandru Macedon, Burebista, Constantin cel Mare, Decebal, Iulius Cezar, Traian.</p> <p><i>Epoca medievală:</i> Alexandru cel Bun, Iustinian, Ludovic al XIV-lea, Mihai Viteazul, Mircea cel Bătrân, Petru Rareș, Ștefan cel Mare, Vlad Țepeș.</p>		
<p>LA SFÎĂRȘOTUL CLASEI A X-a, ELEVUL POATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - utiliza noțiuni și concepte istorice specifice epocilor antică și medievală în diferite situații de comunicare; - argumenta propriile opinii referitoare la fapte /evenimente/ procese/ fenomene din istoria antică și medievală în baza surselor istorice; - transfera abilitățile de operare cu relațiile de cauză-efect în perceperea adecvată a situațiilor din viața reală; - aprecia rolul istoric al marilor personalități, promovând valorile istorice ale neamului; - valorifica patrimoniul național prin elaborarea/organizarea și prezentarea proiectelor de cercetare/salvagardare a monumentelor istorice, vestigiilor de valoare etnografică. 		

*- conținuturi curriculare ce nu vor fi incluse în evaluarea pentru certificare;

** - sugestii de conținuturi curriculare pentru extensie curriculară.

CLASA a X-a, profil real
Epoca Antică și Medievală

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare recomandate
<p>1.1. Selectarea terminologiei istorice specifice antichității și evului mediu pentru a descrie aspectele evoluției social-economice, politice și culturale.</p> <p>1.2 Formularea enunțurilor cu caracter istoric cu noțiunile specifice perioadelor antică și medievală.</p> <p>1.3 Prezentarea comunicărilor orale și scrise, utilizând termeni și concepte istorice specifice perioadei studiate.</p>	<p style="text-align: center;">EPOCA ANTICĂ</p> <p>CIVILIZAȚIILE ANTICHITĂȚII</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indo-europenizarea. Popoare și limbi indo-europene. Formarea popoarelor antice în Asia și Europa.* • Civilizațiile Orientului Antic. * • Civilizația Elenă.* Colonizarea greacă. • Civilizația Romană.* • Civilizațiile străvechi în spațiul românesc și formarea traco-geto-dacilor.* <p>FORME DE ORGANIZARE POLITICO-STATALĂ ÎN ANTICHITATE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Modele de organizare politică în lumea antică. De la orașe-state la imperii.* • Modele de organizare politică în Grecia antică. • Imperiul lui Alexandru Macedon. Elenismul. • Forme de organizare politico-statală în Roma antică. • Apariția statului la geto-daci. Dacia pe timpul lui Burebista. • Fărămițarea statului dac și refacerea unității lui pe timpul lui Decebal.* • Dacia și Imperiu Roman: războaiele daco-romane; romanizarea geto-dacilor. <p>ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN LUMEA ANTICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viața economică în lumea antică. Forme de 	<p>-Identificarea și explicarea termenilor noi în timpul lucrului cu textul istoric;</p> <p>- Caracterizare a evenimentelor istorice din spațiul universal, național și local, utilizând limbajul istoric;</p> <p>- Explicarea sensului unor termeni din text;</p> <p>-Alcătuirea enunțurilor cu caracter istoric, textelor, eseurilor folosind termeni specifici epocii antice/medievale;</p> <p>-Alcătuirea unui eseu pe baza unui plan de idei;</p> <p>-Elaborarea unor comunicări scrise despre un eveniment/proces/fenomen istoric studiat aprofundat.</p>
<p>2.1 Descrierea a schimbărilor ce au avut loc în spațiul istoric studiat.</p> <p>2.2 Analiza schimbărilor teritoriale care s-au produs în perioada studiată.</p> <p>2.3 Conceptualizarea continuității proceselor care au avut loc în epoca antică și medievală, utilizând sursele cartografice și cronologice.</p>	<p>• Modele de organizare politică în Grecia antică.</p> <p>• Imperiul lui Alexandru Macedon. Elenismul.</p> <p>• Forme de organizare politico-statală în Roma antică.</p> <p>• Apariția statului la geto-daci. Dacia pe timpul lui Burebista.</p> <p>• Fărămițarea statului dac și refacerea unității lui pe timpul lui Decebal.*</p> <p>• Dacia și Imperiu Roman: războaiele daco-romane; romanizarea geto-dacilor.</p> <p>ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN LUMEA ANTICĂ</p> <p>• Viața economică în lumea antică. Forme de</p>	<p>- Datarea limitelor cronologice ale unui proces/epocă istorică.</p> <p>-Localizarea pe harta istorică a evenimentelor istorice și realizarea legendei ei;</p> <p>-Descrierea evenimentelor istorice utilizând informațiile conținute în hărți;</p> <p>- Alcătuirea axelor cronologice ale evenimentelor istorice din spațiul universal, național și local;</p> <p>- Analiza hărților istorice;</p> <p>- Plasarea pe harta de contur a spațiului de formare a civilizațiilor antice, statelor medievale etc.;</p> <p>-Compararea hărților istorice cu scopul determinării schimbărilor teritoriale survenite în</p>

	<p>proprietate. Ocupațiile geto-dacilor.*</p> <ul style="list-style-type: none"> • Structuri sociale în statele lumii antice.* Organizarea socială la geto-daci.* • Modul de viață în societatea antică orientală, greacă și romană.* Modul de viață la geto-daci. * • Traco-geto-dacii în viziunea autorilor antici.* <p>CULTURA POPOARELOR ANTICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cultura antică – scrisul, literatura, filosofia, știința. * • Cultura antică – arta, religie, mitologie. * • Cultura și religia geto-dacilor. <p>MAREA MIGRAȚIE A POPOARELOR ȘI DECLINUL LUMII ANTICE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Criza societății antice și formele ei de manifestare. • Marile migrațiuni ale popoarelor și declinul lumii antice. Căderea Imperiului Roman de Apus. 	<p>antichitate și evul mediu;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Realizarea pe hartă a unui contur al zonei unde s-au așezat triburile migratoare; -Stabilirea, pe baza analizei și comparației, elementelor comune și deosebite ale evenimentelor istorice care au avut loc în același timp, dar în spații diferite. - Construirea frizelor cronologice; - Elaborarea tabelului cronologic cu privire la principalele evenimente ale unui proces (unei epoci); - Realizarea unei investigații asupra unor fapte/procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale; -Realizarea de scheme, prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoștințelor, utilizând TIC.
<p>3.3 Stabilirea tipului sursei în baza criteriilor prestabilite.</p> <p>3.4 Sistematizarea informațiilor din diferite tipuri de surse pe domenii (economic, social, politic, cultural).</p> <p>3.5 Formularea opiniilor proprii referitoare la fapte /evenimente/ procese/ fenomene din istorie în baza surselor istorice</p>	<p style="text-align: center;">EPOCA MEDIEVALĂ</p> <p>FORMAREA POPOARELOR ȘI STATELOR MEDIEVALE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geneza societății medievale. Constituirea noilor popoare în Europa.* • Etnogeneza românească. • Formarea și particularitățile statelor medievale în Europa (sec. V-XI)* • Fărămițarea feudală. Centralizarea statelor în Europa.* • Imperiul Roman de Răsărit (sec. IV-VII). Imperiul Bizantin în secolele VII-XV.* • Monarhiile absolutiste și caracteristicile lor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Selectarea informațiilor despre evenimentel/procese/ fenomene istorice din diverse surse; -Identificarea în text a particularităților unor evenimente/procese/fenomene din epocile medievală și antică; -Identificarea ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică; -Determinarea rolului personalităților istorice în baza analizei diferitor surse; -Analiza critică a informațiilor din diferite surse istorice; -Exerciții de sistematizare a informațiilor din diferite surse pe domenii (economic, social, politic, politic); - Analiza după același algoritm a evenimentelor și proceselor istorice asemănătoare;

	<ul style="list-style-type: none"> • Formațiuni prestatale românești în Transilvania, la Sud și Est de Carpați.* • Premisele constituirii statelor medievale. Formarea statului în Transilvania.* • Constituirea Țării Românești. • Constituirea Țării Moldovei. <p>ECONOMIE, SOCIETATE ȘI ORGANIZARE POLITICĂ ÎN EVUL MEDIU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Viața economică în societatea medievală. Apariția și dezvoltarea orașelor medievale.* • Economia Țărilor Române (sfârșitul sec.XIV – mijlocul sec.XVII) * • Viața socială în epoca medievală. Ierarhia feudală. Structuri și relații sociale în Țările Române (sfârșitul sec. XIV–mijlocul sec.XVII). * 	<ul style="list-style-type: none"> -Argumentarea supozițiilor, ideilor înaintate; - Studiu comparativ al evenimentelor/ proceselor/ fenomenelor; - Redactarea unui eseu despre activitatea personalităților istorice în baza surselor; -Elaborarea unor eseuri tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, utilizând informații din diferite surse; -Exprimarea argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un eveniment/proces/fenomen istoric; -Elaborarea unor proiecte transdisciplinare cu privire la un eveniment/proces/ fenomen sau personalitate istorică, folosind diverse surse.
<p>4.1 Identificarea evenimentelor/ proceselor istorice aflate în relație de cauzalitate.</p> <p>4.2 Argumentarea relațiilor de cauzalitate/interdependență/cauză-efect stabilite între evenimentele/ procesele istorice din epoca antică și medievală.</p> <p>4.3 Demonstrarea relației cauză-efect din perspectiva cauzelor imediate/îndepărtate – efectelor imediate/ îndepărtate.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Instituțiile în statul medieval occidental. * • Rolul bisericii creștine în epoca medievală și relațiile ei cu puterea politică. * • Organizarea politică internă a Țărilor Române în sec.XIV-mijlocul sec.XVII. • Expansiunea arabă.* Cruciadele medievale. <p>EVOLUȚIA STATELOR MEDIEVALE ROMÂNEȘTI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Consolidarea poziției Moldovei și Țării Românești în timpul domniei lui Mircea cel Bătrân și Alexandru cel Bun. • Țările Române în lupta antiotomană de la mijlocul secolului al XV-lea. Iancu de Hunedoara și Vlad Țepeș. • Epoca lui Ștefan cel Mare. 	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea cauzelor și consecințelor evenimentelor din istoria antică și medievală; -Identificarea relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/ proceselor istorice; -Exerciții de argumentare a relațiilor de cauzalitate/interdependență/cauză-efect stabilite între evenimentele/ procesele/fenomenele istorice din epoca antică și medievală; -Stabilirea cauzelor îndepărtate și imediate ale unui eveniment/proces/fenomen istoric; -Determinarea efectelor imediate și îndepărtate ale unui eveniment/proces/fenomen istoric; -Exerciții de demonstrare a relației cauză-efect din perspectiva cauzelor imediate /îndepărtate – efectelor imediate/ îndepărtate.
<p>5.1 Descrierea obiectivelor turistice ce formează patrimoniul național.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Situația politică a Țării Românești și Moldovei în prima jumătate a secolului al XVI-lea.* • Regimul de suzeranitate otomană și formele lui de 	<ul style="list-style-type: none"> - Identificarea și descrierea principalelor obiective turistice ce formează patrimoniul național. Efectuarea unei investigații și realizarea unui plan

<p>5.2.Explorarea oportunităților sociale și economice în activitățile de valorificare a trecutului istoric și a patrimoniului cultural.</p> <p>5.1 Aprecierea rolului istoric al marilor personalități ale neamului în edificarea valorilor naționale.</p>	<p>manifestare.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Războiul antiotoman de sub conducerea lui Mihai Viteazul. • Unirea politică a Țărilor Române. • Situația politică a Țărilor Române în primele decenii ale secolului al XVII-lea.* <p>CULTURA ȘI RELIGIA ÎN EVUL MEDIU</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cultura și religia în Evul Mediu: literatura, artele, învățămîntul, știința, filosofia. * • Cultura românească în sec.XIV-mijlocul sec. XVII. * <p>CIVILIZAȚIA EUROPEI ÎN PERIOADA TRECERII DE LA MEDIEVAL LA MODERN</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apariția spiritului și elementului modern în Europa occidentală.* • Marile descoperiri geografice. • Renașterea și Umanismul. • Manifestări umanismului în spațiul românesc. * • Reforma și contrareforma. <p>Războiul de 30 de ani.</p>	<p>de acțiuni de lungă durată în vederea deschiderii unei afaceri în domeniu;</p> <ul style="list-style-type: none"> -Argumentarea prin exemple concrete a rolului personalităților în istorie; -Aprecierea contribuției personalităților istorice la păstrarea integrității teritoriale/independenței statului; -Exerciții de autoapreciere în cadrul unor activități de grup; lucru individual etc.
	<p>ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT (la alegere):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mărturii și documente privind istoria satului/orașului; • Monumente de arhitectură antică și medievală din localitate/raion/regiune; • ”Ghid pentru o zi”- excursii/ vizite la muzeu în care elevii își vor însuși rolul de ghid, prezentând un monument istoric expozate de muzeu etc.; • Realizarea de investigații în rezultatul unor vizite tematice la diferite obiective de interes pentru înțelegerea 	<p>PRODUSE RECOMANDATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Buclet informativ; • Jurnal, pagină de ziar; • Album/Colaj istorico-geografic; • Postere/afișe; • Machete; • Prezentare Power Point, Prezzi etc.; • Texte, scenarii; • Expoziții tematice; • Video-bloguri etc.

	<p>diversității socio-culturale la nivel local, regional (lăcașe de cult, muzee etc.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizarea spectacolelor cu tematică istorică, • etnografică etc.; • Elaborarea proiectelor de salvagardare a • patrimoniului cultural.
<p>Noțiuni noi/ACTUALIZARE: <u>Epoca antică:</u> anarhie militară, civilizație, colonizare, elenism, etnogeneză, geto-daci, imperiu, monoteism, oraș-stat, Orient antic, polis, politeism, principat, provincie romană, regat, religie, republică, romanizare, sclavie, senat, stat, traci, triumvirat. <u>Epoca medievală:</u> ”descălecat”, capitulații, centralizare, cronică, cruciadă, dinastie, domeniu feudal, domnie, dregătorie, erezie, ev mediu, fărâmițare feudală, feudalism, inchiziție, Marea migrație, monarhia stărilor, monarhie absolută, monarhie vasalică, nobilime, obște sătească, parlament, peșcheș, raia, răscoală, Renaștere, schismă, Sfat domnesc, sistem electiv-ereditar, suzeranitate, șerb, tribut, Umanism, vasalitate, vlah, voievodat.</p>	
<p style="text-align: center;">Personalități:</p> <p><i>Epoca antică:</i> Alexandru Macedon, Burebista, Constantin cel Mare, Decebal, Iulius Cezar, Pericle*, Traian. <i>Epoca medievală:</i> Alexandru cel Bun, Carol cel Mare*, Elizabeta I, Iustinian, Ludovic al XIV-lea, Matei Basarab, Mihai Viteazul, Mircea cel Bătrân, Petru Rareș*, Ștefan cel Mare, Vasile Lupu, Vlad Țepeș.</p>	
<p>LA FINELE CLASEI A X-a, ELEVUL POATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • utiliza noțiuni și concepte istorice specifice epocilor antică și medievală în diferite situații de comunicare; • argumenta propriile opinii referitoare la fapte /evenimente/ procese/ fenomene din istoria antică și medievală în baza surselor istorice; • transfera abilitățile de operare cu relațiile de cauză-efect în perceperea adecvată a situațiilor din viața reală; • aprecia rolul istoric al marilor personalități, promovând valorile istorice ale neamului; • valorifica patrimoniul național prin elaborarea/organizarea și prezentarea proiectelor de cercetare/salvagardare a monumentelor istorice, vestigiilor de valoare etnografică. 	

*- conținuturi curriculare ce nu vor fi incluse în evaluarea pentru certificare;

Clasa a XI-a, profil umanist
Epoca Modernă

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare recomandate
<p>1.1 Selectarea terminologiei istorice specifice epocii moderne pentru a descrie aspectele evoluției social-economice, politice și culturale.</p> <p>1.2 Formularea enunțurilor cu caracter istoric utilizând noțiunile specifice epocii moderne.</p> <p>1.3 Formularea judecăților de valoare și susținere a propriei opinii, aplicând terminologia specifică epocii moderne.</p>	<p>ECONOMIE ȘI SOCIETATE (mijlocul sec. al XVII-lea – mijlocul sec. al XIX-lea).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Societatea preindustrială. Mercantilismul* • Revoluția agrară și consecințele ei* • Revoluția industrială - transformări cu caracter modernizator • Economia Țărilor Române • Structuri și relații sociale în Europa Occidentală * • Procese demografice. Urbanizarea: capitală și provincie* • Viața socială în Țările Române* • Mod de viață și de gândire în Europa Occidentală și în Țările Române* <p>REVOLUȚIILE SOCIAL-POLITICE ÎN EPOCA MODERNĂ (mijlocul sec. al XVII-lea – mijlocul sec. al XIX-lea)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de completare a tabelului sinoptic; - Elaborarea comentariilor cu referință la evenimente/ procese/fenomene istorice; - Formularea argumentelor pentru susținerea opiniei proprii; - Organizarea discuțiilor/dezbaterilor cu referire la un subiect istoric; - Elaborarea planului și scrierea comentariului/ eseului/ PRESS la subiect.
<p>2.1. Identificarea schimbărilor teritoriale în baza a două sau mai multe hărți.</p> <p>2.2. Argumentarea schimbărilor survenite pe parcursul istoriei moderne cu ajutorul hărților și reperelor cronologice.</p> <p>2.3. Elaborarea concluziilor, în baza informațiilor oferite de hartă, privind consecințele evenimentelor/proceselor/fenomenelor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia: de la monarhie absolută la monarhie parlamentară • Iluminisul – revoluția ideilor • Războiul de independență al coloniilor engleze din America de Nord • Franța de la monarhie absolută la republică • Epoca napoleoniană și impactul ei asupra societății europene • Absolutismul luminat în Europa secolului al XVIII-lea* • Țările Române sub regim fanariot • Revoluția sub conducerea lui Tudor Vladimirescu din 1821 • Țările Române între 1822-1848.* Principatele Române între suzeranitate otomană și protectorat rusesc.* Caracterul contradictoriu al Regulamentelor Organice* • Europa „Sfintei Alianțe”.* Mișcări revoluționare în Europa (1815-1848)* 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a hărții istorice; - Exerciții de elaborare a axei cronologice în baza hărții istorice și a reperelor cronologice; - Exerciții de elaborare a frizelor cronologice; - Compararea, în baza hărților a schimbărilor teritoriale produse în epoca modernă; - Exerciții de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială în contexte diferite de comunicare; - Realizarea unei investigații asupra unor fapte/procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale;

<p>3.1. Distingerea faptului de opinie din informația oferită de surse.</p> <p>3.2. Comentarea informațiilor din surse pentru a susține/combate puncte de vedere cu referire la istoria modernă.</p> <p>3.3 Aprecierea diferitor abordări, puncte de vedere/ interpretări, reflectate în diverse surse istorice.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • „Primăvara popoarelor”. Anul revoluționar 1848 în Europa* • Revoluția din 1848-1849 în Țările Române* • Drepturile naturale ale omului în actele revoluțiilor moderne. Primele acte constituționale referitoare la drepturile și libertățile omului din Anglia, SUA și Franța <p>RELAȚIILE INTERNAȚIONALE (mijlocul sec. al XVII-lea – mijlocul sec. al XIX-lea).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relațiile internaționale de la Pacea de la Westfalia la Congresul de la Viena* • Principatele Române în contextul „Problemei orientale”. • Anul 1812 în istoria românilor <p>BASARABIA SUB DOMINAȚIE ȚARISTĂ: DE LA AUTONOMIE LA GUBERNIE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lichidarea autonomiei Basarabiei: etape, evenimente, consecințe • Economia Basarabiei în componența Imperiului Rus. • Politici sociale ale țarismului și colonizarea Basarabiei • Reformele țariste în Basarabia și consecințele lor <p>STATE NAȚIONALE ȘI MULTINAȚIONALE ÎN A DOUA JUMĂTATE A SEC. al XIX-lea.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Contextul formării națiunilor* • Doctrinile social-politice • Regimuri politice în Europa* • Unirea Principatelor Române • Reformele lui A.I.Cuza și modernizarea societății românești. Constituția din 1866 • Unificarea Italiei și Germaniei • Imperiul Rus și Imperiul Austro-Ungar* • Consolidarea statului federativ nord-american • Epoca „Meiji” în Japonia* 	<ul style="list-style-type: none"> - Extragerea mesajelor dintr-o sursă istorică; - Exerciții de analiză critică a diferitor tipuri de surse istorice; - Exerciții de comparare a surselor oficiale cu cele neoficiale; - Interpretarea critică a informațiilor oferite de surse istorice diferite; - Interpretarea critică a informațiilor oferite de surse istorice diferite; - Cercetarea diferitor puncte de vedere în baza surselor istorice și argumentarea esenței faptului/procesului/ fenomenului; - Realizarea unui discurs la un subiect istoric în baza informațiilor oferite de surse; - Realizarea textelor despre fapte/procese/personalități istorice, în baza unor surse diferite, subliniind asemănările și deosebirile; - Utilizarea diferitor surse istorice în elaborarea și prezentarea proiectelor; - Elaborarea eseurilor tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, prin folosirea informațiilor din diferite surse;
<p>4.1. Identificarea relațiilor de cauzalitate din informațiile oferite de sursele investigate.</p> <p>4.2. Încadrarea relației de cauzalitate în explicarea evenimentelor/ proceselor/ fenomenelor istorice.</p> <p>4.3. Formarea opiniilor relevante despre impactul evenimentelor/</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/ proceselor istorice; - Exerciții de descriere a consecințelor acțiunii umane din spații și perioade istorice folosind surse variate; - Exerciții de determinare a relațiilor de cauză-efect a fenomenelor și proceselor istorice; - Realizarea discuțiilor pe probleme sensibile și controversate ale istoriei moderne;

<p>proceselor/ fenomenelor istorice asupra societății, prin prisma multiperspectivității și diversității culturale.</p>	<p>ECONOMIE ȘI SOCIETATE (1850-1914).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Civilizația industrială. Industrializarea și consecințele ei • Constituirea capitalismului monopolist * • Economia României (1878-1914) * <p>RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ȘI SISTEMUL COLONIAL MONDIAL (mijlocul sec. al XIX-lea – începutul sec. XX).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Europa între afirmarea națiunilor și rivalitățile Marilor puteri • Obținerea independenței României • Politica externă a României (1878-1914). România și războaiele balcanice* • Evoluția sistemului colonial* <p>CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE ÎN EPOCA MODERNĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Curente literare și artistice din perioada modernă* • Realizările științei și tehnicii în epoca modernă • Viața cotidiană în epoca modernă* • Cultura Țărilor Române/ României în epoca modernă* • Influențe culturale occidentale în Țările Române* • Cultura în Basarabia sub dominație țaristă* <p><u>Extensie curriculară:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Europa modernă: o lume a contrastelor. ** • Noile ideologii și manifestări ale regimurilor liberale și democratice în epoca modernă. ** • Specificul dezvoltării socio-economice a statelor balcanice** • Proiecte politice privind organizarea Țărilor Române. ** • Colonialismul – forme de dependență economică și politică** • Particularități ale dezvoltării economice a statelor din Asia, Africa și America Latină.** • Colonialismul–forme de dependență economică și politică** • Mentalități colective/ mod de gândire în epoca modernă** 	<ul style="list-style-type: none"> - Utilizarea surselor istorice pentru a înțelege și deosebi cauza, efectul, consecința și corelația în evenimentele istorice, inclusiv relațiile cauzale pe termeni scurt și lung; - Exerciții de analiză a schimbărilor economice, sociale, politice a valorilor și convingerilor.
<p>5.1. Identificarea ideilor și aprecierea valorilor general-umane conținute în opere literare, artistice, istorice și filosofice.</p> <p>5.2. Argumentarea contribuției personalităților în crearea/păstrarea/ promovarea valorilor naționale și a patrimoniului cultural.</p> <p>5.3. Planificarea și gestionarea proiectelor cu referire la păstrarea/promovarea valorilor și a patrimoniului local/național.</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică; - Exerciții de determinare a realizărilor epocii moderne în baza operelor de artă; - Exerciții de comparare a ideilor și valorilor umane, analizând opere literare, artistice, istorice și filosofice. - Realizarea de prezentări/proiecte care să promoveze patrimoniul local/național; - Vizite în arhivă, muzee (reale sau virtuale) în scopul desfășurării unei cercetări, elaborării proiectelor; - Elaborarea unor proiecte pentru protejarea patrimoniului cultural din comunitate.

	<ul style="list-style-type: none"> • Contribuția culturii epocii moderne la făurirea civilizației contemporane.** • Educația și cetățeanul (în baza unui model dintr-o țară din epoca modernă).** 	
	<p>ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT (la alegere):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proiect de promovare a localității natale. • Monumente, valori, tradiții din localitate care au rădăcini din epoca modernă. • Realizarea activităților de promovare a valorilor naționale. 	<p>PRODUSE RECOMANDATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tabel conceptual/analitic sincronizat; • Friza cronologică • Prezentări în diferite formate; • Proiect de cercetare; • Poster/foto/video • Colaj/ziarul istoric/articolul pentru ziar • Expoziții tematice • Portofoliul
<p>Noțiuni noi/ACTUALIZARE: burghezie, capitalism, clasicism, colonizare, fanariot, iluminism, imperialism, liberalism, mercantelism, metropolă, monarhie absolută, monarhie constituțională, monopol, națiune, naționalism, plebiscit, Problemă orientală, protectorat, răzeși, republică, Regulament Organic, reformă, revoluție, revoluție agrară; revoluție industrială, revoluție tehnico-științifică, secularizare, suveranitate națională, urbanizare.</p>		
<p>Personalități: Abraham Lincoln, Adam Smith, Alexandru Ioan Cuza, Alexei Mateevici, Carol I Hohenzollern, Constantin Mavrocordat, Dimitrie Cantemir, Ecaterina II, Gavriil Bănulescu-Bodoni, Mihai Eminescu, Mihail Kogălniceanu, Napoleon Bonaparte, Oliver Cromvel, Otto von Bismarck, Petru I, Thomas Jefferson, Tudor Vladimirescu, Vasile Alecsandri.</p>		
<p>LA SFÎRȘITUL CLASEI A XI-A, ELEVUL POATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplica limbajul specific epocii moderne în diverse situații de comunicare orală și scrisă; - elucida schimbările survenite în epoca modernă în timp și spațiu, identificând transformări calitative; - analiza evenimente și procese din surse diferite, dezvoltând gândirea critică și reflexivă; - încadra relațiile de cauzalitate în explicarea evenimentelor/ proceselor/ fenomenelor istorice din istoria modernă locală, națională și universală; - demonstra deschidere pentru studierea realizărilor societății moderne, valorificând trecutul istoric și patrimoniul cultural al neamului/ umanității. 		

*- conținuturi curriculare ce nu vor fi incluse în evaluarea pentru certificare;

** - sugestii de conținuturi curriculare pentru extensie curriculară.

Clasa a XI-a, profil real
Epoca Modernă

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare recomandate
<p>1.1 Selectarea terminologiei istorice specifice epocii moderne pentru a descrie aspectele evoluției social-economice, politice și culturale.</p> <p>1.2 Formularea enunțurilor cu caracter istoric cu noțiuni specifice epocii moderne.</p> <p>1.3 Folosirea terminologiei specifice epocii moderne în formularea judecăților de valoare și susținerea propriei opinii.</p>	<p>ECONOMIE ȘI SOCIETATE (<i>mijlocul sec. al XVII-lea – mijlocul sec. al XIX-lea</i>).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Societatea preindustrială. Mercantilismul* • Revoluția agrară și consecințele ei* • Revoluția industrială: transformări cu caracter modernizator • Economia Țărilor Române * • Structuri și relații sociale în Europa Occidentală * • Procese demografice. Urbanizarea: capitală și provincie* • Viața socială în Țările Române* <p>REVOLUȚIILE SOCIAL-POLITICE ÎN EPOCA MODERNĂ (<i>mijlocul sec. al XVII-lea – mijlocul sec. al XIX-lea</i>)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Anglia: de la monarhie absolută la monarhie parlamentară • Iluminisul – revoluția ideilor 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de completare a tabelului sinoptic; - Elaborarea comentariilor cu referință la evenimente/procese/fenomene istorice; - Formularea argumentelor pentru susținerea opiniei proprii; - Organizarea discuțiilor/dezbaterilor cu referire la un subiect istoric; - Elaborarea planului și scrierea comentariului/ eseului/ PRESS la subiect.
<p>2.1. Identificarea schimbărilor teritoriale în baza a două sau mai multe hărți.</p> <p>2.2. Argumentarea schimbărilor survenite pe parcursul istoriei moderne cu ajutorul hărților și reperelor cronologice.</p> <p>2.3. Elaborarea concluziilor, în baza informațiilor oferite de</p>	<p>Războiul de independență al coloniilor engleze din America de Nord</p> <ul style="list-style-type: none"> • Franța de la monarhie absolută la republică • Epoca napoleoniană și impactul ei asupra societății europene • Absolutismul luminat în Europa secolului al XVIII-lea* • Țările Române sub regim fanariot • Revoluția sub conducerea lui Tudor Vladimirescu din 1821 • Țările Române între 1822-1848. Principatele Române între suzeranitate otomană și protectorat rusesc* • Europa „Sfintei Alianțe”. Mișcări revoluționare în 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a hărții istorice; - Exerciții de elaborare a axei cronologice în baza hărții istorice și a reperelor cronologice; - Exerciții de elaborare a frizelor cronologice ; - Compararea, în baza hărților a schimbărilor teritoriale produse în epoca modernă; - Exerciții de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială în contexte diferite de comunicare; - Realizarea unei investigații asupra unor fapte/ procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale.

hartă, privind consecințele evenimentelor/proceselor/fenomenelor.	Europa 1815-1848* <ul style="list-style-type: none"> • „Primăvara popoarelor” – anul revoluționar 1848 în Europa* • Revoluția din 1848-1849 în Țările Române* • Drepturile naturale ale omului în actele revoluțiilor moderne. Primele acte constituționale referitoare la drepturile și libertățile omului din Anglia, SUA și Franța. 	
<p>3.1. Distingerea faptului de opinie din informația oferită de surse.</p> <p>3.2. Comentarea informațiilor din surse pentru a susține/ combate puncte de vedere cu referire la istoria modernă.</p> <p>3.3 Aprecierea diferitor abordări, puncte de vedere/interpretări, reflectate în diverse surse istorice.</p>	<p>RELAȚIILE INTERNAȚIONALE (mijlocul sec. al XVII-lea – mijlocul sec. al XIX-lea).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Relațiile internaționale de la Pacea de la Westfalia la Congresul de la Viena • Principatele Române în contextul „Problemei orientale”. • Anul 1812 în istoria românilor <p>BASARABIA SUB DOMINAȚIE ȚARISTĂ: DE LA AUTONOMIE LA GUBERNIE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lichidarea autonomiei Basarabiei: etape, evenimente, consecințe • Economia Basarabiei în componența Imperiului Rus • Politici sociale ale țarismului și colonizarea Basarabiei • Reformele țariste în Basarabia și consecințele lor 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de extragere a mesajelor dintr-o sursă istorică; - Exerciții de citire critică a diferitor tipuri de surse istorice; - Cercetarea diferitor puncte de vedere în baza surselor istorice și argumentarea esenței faptului/ procesului/fenomenului; - Interpretarea critică a informațiilor oferite de surse istorice diferite; - Exerciții de comparare a surselor istorice oficiale cu cele neoficiale; - Realizarea unor texte despre fapte/procese/personalități istorice, în baza unor surse diferite, subliniind asemănările și deosebirile; - Realizarea unui discurs la un subiect istoric în baza informațiilor oferite de surse; - Elaborarea unor eseuri tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, prin folosirea informațiilor din diferite surse; - Utilizarea diferitor surse istorice în elaborarea și prezentarea proiectelor.
<p>4.1 Identificarea relațiilor de cauzalitate din informațiile oferite de sursele investigate.</p> <p>4.2. Încadrarea relației de cauzalitate în explicarea evenimentelor/ proceselor/fenomenelor istorice.</p> <p>4.3. Formarea opiniilor relevante despre impactul</p>	<p>STATE NAȚIONALE ȘI MULTINAȚIONALE ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI al XIX-lea.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doctrinile social-politice • Regimuri politice în Europa.* • Unirea Principatelor Române. • Reformele lui A.I.Cuza și modernizarea societății românești. Constituția din 1866. • Unificarea Italiei și Germaniei. • Imperiul Rus și Imperiul Austro-Ungar.* 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/ proceselor istorice; - Exerciții de descriere a consecințelor acțiunii umane din spații și perioade istorice folosind surse variate; - Exerciții de determinare a relațiilor de cauză-efect a fenomenelor și proceselor istorice; - Realizarea discuțiilor pe probleme sensibile și controversate ale istoriei moderne; - Utilizarea surselor istorice pentru a înțelege și deosebi cauza, efectul, consecința și corelația în evenimentele istorice, inclusiv relațiile cauzale pe termeni scurt și lung;

<p>evenimentelor/ proceselor/ fenomenelor istorice asupra societății, prin prisma multiperspectivității și diversității culturale.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Consolidarea statului federativ nord-american. • Epoca „Meiji” în Japonia.* <p>ECONOMIE ȘI SOCIETATE (1850-1914).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Civilizația industrială. Industrializarea și consecințele ei* • Constituirea capitalismului monopolist. * • Economia României (1878-1914) * 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de analiză a schimbărilor economice, sociale, politice a valorilor și convingerilor.
<p>5.1. Identificarea ideilor și aprecierea valorilor general-umane conținute în opere literare, artistice, istorice și filosofice.</p> <p>5.2. Argumentarea contribuției personalităților în crearea/păstrarea/promovarea valorilor naționale și a patrimoniului cultural.</p> <p>5.3. Planificarea și gestionarea proiectelor cu referire la păstrarea/promovarea valorilor și a patrimoniului local/național.</p>	<p>RELAȚIILE INTERNAȚIONALE ȘI SISTEMUL COLONIAL MONDIAL (mijlocul secolului al XIX-lea – începutul secolului XX).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Europa între afirmarea națiunilor și rivalitățile Marilor puteri • Obținerea independenței României • Politica externă a României (1878-1914). Războaiele balcanice* • Evoluția sistemului colonial* <p>CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE ÎN EPOCA MODERNĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Curente literare și artistice din perioada modernă* • Realizări științifice și tehnice în epoca modernă* • Cultura Țărilor Române/ României în epoca modernă* • Specificul culturii în Basarabia sub dominație țaristă* 	<ul style="list-style-type: none"> - Activități de identificare a ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică; - Exerciții de determinare a realizărilor epocii moderne în baza operelor de artă; - Exerciții de comparare a ideilor și valorilor umane, analizând opere literare, artistice, istorice și filosofice; - Realizarea de prezentări/proiecte care să promoveze patrimoniul local/național; - Vizite în arhivă, muzee (reale sau virtuale) în scopul desfășurării unei cercetări, elaborării proiectelor; - Elaborarea unor proiecte pentru protejarea patrimoniului cultural din comunitate.
	<p>ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT (la alegere):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Proiect de promovare a localității natale. • Monumente, valori, tradiții din localitate care au rădăcini din epoca modernă. • Realizarea activităților de promovare a valorilor naționale. 	<p>PRODUSE RECOMANDATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tabel conceptual/analitic sincronizat; • Friza cronologică • Prezentări în diferite formate; • Proiect de cercetare; • Poster/foto/video • Colaj/ziarul istoric/articolul pentru ziar • Expoziții tematice • Portofoliul

Noțiuni: burghezie, capitalism, colonizare, fanariot, iluminism, imperialism, liberalism, mercantilism, metropolă, monarhie absolută, monarhie constituțională, monopol, națiune, Problemă orientală, protectorat, republică, reformă, revoluție, revoluție agrară; revoluție industrială.

Personalități: Abraham Lincoln, Alexandru Ioan Cuza, Carol I Hohenzollern, Constantin Mavrocordat, Dimitrie Cantemir, Gavriil Bănulescu-Bodoni, Mihai Eminescu, Mihail Kogălniceanu, Napoleon Bonaparte, Otto von Bismarck, Petru I, Tudor Vladimirescu, Vasile Alecsandri.

LA SFÎRȘITUL CLASEI A XI-A, ELEVUL POATE:

- aplica limbajul specific epocii moderne în diverse situații de comunicare orală și scrisă;
- elucida schimbările survenite în epoca modernă în timp și spațiu, identificând transformări calitative;
- analiza evenimente și procese din surse diferite, dezvoltând gândirea critică și reflexivă;
- încadra relațiile de cauzalitate în explicarea evenimentelor/ proceselor/ fenomenelor istorice din istoria modernă locală, națională și universală;
- demonstra deschidere pentru studierea realizărilor societății moderne, valorificând trecutul istoric și patrimoniul cultural al neamului/ umanității.

*- conținuturi curriculare ce nu vor fi incluse în evaluarea pentru certificare;

Clasa a XII-a, profil umanist
Epoca Contemporană

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare realizate
<p>1.1. Explicarea termenilor istorici, specifici epocii contemporane.</p> <p>1.2. Încadrarea termenilor specifici istoriei contemporane în contexte care implică explicații, interpretări și atitudini.</p> <p>1.3. Aprecierea impactului utilizării corecte a limbajului istoric în comunicare și relaționare eficientă.</p>	<p>LUMEA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX</p> <ul style="list-style-type: none"> • Începutul Epocii Contemporane - crize și transformări* • Rivalitatea marilor puteri și amenințarea păcii* • Primul Război Mondial - conflict pentru reîmpărțirea lumii* • România în Primul Război Mondial: orientări și reorientări • Criza și căderea Imperiilor: Habsburgic, German și Otoman și Țarist* • Consecințele Primului Război Mondial • Fenomenul unității naționale (românii, slavii, ungurii): oportunitate pentru afirmarea popoarelor în Estul Europei * • Basarabia în anii 1917-1918 • Marea Unire din 1918 <p>DIPLOMAȚIE ȘI CONFLICT ÎN PERIOADA INTERBELICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sistemului Versailles-Washington și Noua Ordine Internațională • Liga Națiunilor între intenție și realitate* • România și Sistemul de la Versailles • Politica externă a României în perioada interbelică. Nicolae Titulescu - diplomat al păcii • Sistemul de tratate în perioada interbelică.* Politica conciliatoristă a marilor puteri* • Relațiile româno-sovietice, etape și repercusiuni • Pactul Ribbentrop-Molotov și impactul lui asupra destinului popoarelor din Europa <p>POLITICĂ ,ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și specifice ale regimurilor politice interbelice • România de la democrație la autoritarism: context intern și internațional* • Constituirea RASSM: politici și impact 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de lecturare a surselor istorice pentru a identifica și a explica termenii istorici; - Activități de relaționare corectă a temei/problemei elucidate cu conținutul sursei istorice, folosind vocabularul istoric; - Exerciții de aplicare a termenilor istorici în situații noi de comunicare; - Relatarea vizitei la un muzeu, bibliotecă, expoziție pornind de la un algoritm propus; - Elaborarea eseului istoric după algoritm (introducere/dezvoltare/concluzie), utilizând termenii istorici adecvați; - Realizarea în grup a unui mesaj colectiv pentru manifestarea atitudinii într-o problemă istorică; - Activități de grup în care vor fi analizate diverse situații de comunicare și cooperare.
<p>2.1. Determinarea schimbărilor teritoriale în baza a două sau mai multe hărți.</p> <p>2.2. Analiza schimbărilor survenite în spații și timp.</p> <p>2.3. Realizarea proiectelor de cercetare a schimbărilor intervenite în timp și spațiu prin utilizarea</p>	<p>POLITICĂ ,ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici generale și specifice ale regimurilor politice interbelice • România de la democrație la autoritarism: context intern și internațional* • Constituirea RASSM: politici și impact 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de citire a hărților istorice; - Plasarea pe hartă a unor evenimente și procese istorice; - Alcătuirea unor frize cronologice pe diverse domenii (social, cultural, economic, politic etc.); - Exerciții de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială în contexte diferite de comunicare; - Compararea dinamicii teritoriale a unor state raportate la diferite evenimente/procese istorice din epoca contemporană;

TIC.	<ul style="list-style-type: none"> • Particularități și similitudini ale evoluției economice a statelor lumii între 1918 și 1939.* Efectele crizelor economice asupra societății contemporane • New Deal - model pentru depășirea crizelor economice • Politici de consolidare a statului național român. Noul cadru de dezvoltare economică a României interbelice* • Basarabia în componența României Mari* 	<ul style="list-style-type: none"> - Realizarea unor texte despre schimbările survenite în spații și timp, subliniind asemănările și deosebirile.
<p>3.1 Stabilirea tipului de informație subiectivă/obiectivă oferită de sursa de documentare.</p> <p>3.2 Compararea argumentelor din diferite surse pentru formularea unor judecăți proprii privind evoluția societății contemporane.</p> <p>3.3 Cercetarea informației din diferite surse în vederea stabilirii credibilității și a validității opiniilor.</p>	<p>AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL - IMPACT ASUPRA CONTEMPORANETĂȚII</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategii și acțiuni militare în război (1939-1945)* • Anul 1940 în istoria românilor. Formarea RSSM și instaurarea regimului comunist • Participarea României în Al Doilea Război Mondial: cauze, evenimente și impact • Basarabia și Transnistria în Al Doilea Război Mondial • Diplomatie și coaliții în Al Doilea Război Mondial* • Crime împotriva umanității: GULAG. Holocaustul. Katyn • Consecințele celui de Al Doilea Război Mondial <p>POLITICĂ, ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN PERIOADA POSTBELICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • State democratice în perioada postbelică* • Regimuri totalitare și autoritare în perioada postbelică* • Fenomenul Miracolului economic: Germania și Japonia • URSS în perioada postbelică • Reinstaurarea regimului comunist în RSSM. Colectivizarea forțată, foametea și deportările • Politica „Centrului” în RSSM: economie, societate și mod de viață • Politica conducerii sovietice din RSSM în domeniul culturii și științei • Instaurarea regimului comunist în Țările Europei Centrale și de Sud-Est* • Formarea Lumii bipolare. Războiul Rece • Organizații internaționale și rolul lor în lume* • Integrarea economică europeană. Crearea și evoluția Uniunii Europene* • Focare de război în a doua jumătate a secolului XX-începutul secolului XXI* 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de analiză a textelor științifice și a memoriilor martorilor; - Identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite; - Alcătuirea unor liste cu site-uri de Internet pentru temele istorice studiate; - Alcătuirea unor postere/afișe cu informații selectate din surse Internet; - Rezolvarea unor sarcini de lucru utilizând prezentări multimedia; - Rezolvarea în echipă a unor situații-problemă pe baza surselor prezentate; - Realizarea unui discurs la un subiect istoric controversat din epoca contemporană în baza informațiilor oferite de surse; - Dezbaterăa unor cazuri reale care implică prejudecăți și stereotipii față de acțiunile oamenilor din epoca studiată; - Elaborarea unor proiecte trans-disciplinare cu privire la un eveniment/proces/personaj istoric folosind informații diverse.
<p>4.1 Evidențierea relațiilor de cauzalitate din informațiile oferite de sursele investigate.</p> <p>4.2 Expunerea argumentată a opiniei privind cauzele și consecințele falsificării</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/ proceselor istorice; - Studiu de caz despre consecințele pozitive/negative ale acțiunilor oamenilor/guvernurilor pentru evoluția unei comunități; - Elaborarea de afișe tematice: democrație, toleranță, cooperare, Holocaust, Gulag etc. - Elaborarea de comunicări care să valorifice

<p>adevărului istoric în diverse surse.</p> <p>4.3 Transferarea abilităților de operare cu relațiile de cauză-efect în perceperea adecvată a situațiilor din viața reală.</p>	<p>MIȘCĂRI DE EMANCIPARE SOCIAL-POLITICĂ ÎN SECOLUL XX</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mișcări anticomuniste în Europa postbelică* • Rezistența anticomunistă în RSSM* • Acțiuni de emancipare în Asia și Africa. Problemele țărilor decolonizate * • Căderea regimurilor comuniste în Europa* • Proclamarea suveranității și independenței Republicii Moldova. Simbolurile de stat <p>REPUBLICA MOLDOVA LA ETAPA ACTUALĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Democratizarea vieții politice.* Constituția Republicii Moldova* • Viața social-economică* • Războiul de pe Nistru • Minoritățile etnice în Republica Moldova* • Unitatea teritorială autonomă cu statut special Găgăuzia (Gagauz-Yeri)* • Politica externă a Republicii Moldova. Perspectivele integrării europene a republicii Moldova* 	<p>informații oferite de surse diverse;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de exprimare argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric; - Exerciții de utilizare a tehnologiilor de informare și comunicare pentru obținerea surselor necesare rezolvării unei situații-problemă; - Realizarea de prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoștințelor învățate, folosind resurse multimedia; - Realizarea de prezentări care să valorifice experiențele istorice oferite de acțiunea personalităților/ grupurilor în contexte variate.
<p>5.1 Identificarea consecințelor interacțiunii culturale, politice, economice și sociale asupra evoluției comunității umane.</p> <p>5.2 Aprecierea impactului regimurilor politice din istoria contemporană asupra mentalităților colective.</p> <p>5.3 Promovarea ideilor despre unitate și diversitate în cadrul comunității.</p>	<p>CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE ÎN SECOLUL XX- ÎNC. SEC. XXI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizările tehnice și științifice ale epocii contemporane • Contribuția poporului român la dezvoltarea patrimoniului universal* • Cultura și știința în Republica Moldova • Impactul tehnologiilor asupra vieții cotidiene și asupra mediului <p>PROBLEMELE GLOBALE ALE SEC. XX- ÎNC. SEC. XXI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemele globale și pericolele pentru omenire* • Consecințele problemelor globale și modalități de supravețuire a omenirii • Migrații în lumea actuală.* • Virtuți și valori contemporane. Sisteme educaționale eficiente.* <p><u>Extensie curriculară:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Personalități notorii ale mișcării de renaștere în Basarabia - destin uman, destin politic.** 	<ul style="list-style-type: none"> - Simularea unor situații în care apar bariere în comunicare diferitor persoane/poape și propunerea unor strategii de depășire a acestora; - Exerciții de dezvoltare a responsabilității sociale prin îngrijirea unor monumente istorice; - Exerciții de implicare a elevilor în activități de voluntariat la nivelul comunității; - Realizarea unor activități tip proiect în care elevii propun soluții pentru probleme concrete din viața școlii/comunității; - Alcătuirea unor proiecte pentru protejarea valorilor culturale din comunitate; - Promovarea interculturalității din perspectiva sărbătorilor, tradițiilor, obiceiurilor diferitor poape.

	<ul style="list-style-type: none"> • Diplomația românească prin Take Ionescu și Alexandru Vaida-Voievod.** • Rusia democratică (Guvernul provizoriu). Lovitura de stat bolșevică. Teoria și practica bolșevismului (1917-1991) ** • Experimentele bolșevice în economia RASSM.** • Controversele lumii în perioada interbelică.** • Războaiele și declinul civilizațiilor.** • Noile politici economice la sf. sec. XX – înc. sec. XXI.** • Românii în mișcarea de idei din sec.XX.** • Politici sociale și consumul de masă. Ocupații și statute profesionale în sec. XX; ** • Ocupații și statut profesional în societatea Republicii Moldova.** • Sistemele economice - condiție pentru evoluția comunității actuale.** • Represiuni politice în regimurile dictatoriale.** • Europa și spațiile de civilizație extraeuropeană.** • Civilizația contemporană: unitate, diversitate, integrare.** • Presa Republicii Moldova după anul 1991 - reflecții despre Renașterea națională.** • Nume de străzi, prenume, patronimic - dovezi ale schimbărilor politice.** • Monumentele, mesaj istoric al comunității.** • Consecințele problemelor globale și modalități de supravețuire a omenirii.** • Vizita la muzeu-oportunitate de cercetare și afirmare.** • Eroii necunoscuți în localitatea mea.** • Istoria localității – sursă de informare despre strămoși.** • Problemele globale: Securitatea alimentară. Separatismul. Gestionarea inteligenței artificiale. ** 	
	<p>ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT (la alegere):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Participanți din comunitatea mea la mișcarea democratică și națională. • A fost război, ecoul lui și azi mai este viu... • Rolul femeii în istorie. 	<p>PRODUSE RECOMANDATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Portretul personalității istorice • Scenariu/Dramatizare • Interviu alcătuit și realizat • Proiect/mini-proiect (eventual, implementat)

	<ul style="list-style-type: none"> • Mărturiile participanților din comunitatea mea la războiul pentru integritatea statului. • Diaspora și rolul ei- • Pelerinajul-formă de cunoaștere a patrimoniului cultural • „Ghid pentru o zi”- excursii/ vizite la muzeu în care elevii își vor însuși rolul de ghid, prezentând un monument istoric, exponate de muzeu etc.; 	<ul style="list-style-type: none"> • Proces judiciar simulat
<p>Noțiuni : bolșevism, colhoz, cortina de fier, culac, cultul personalității, decolonizare, destindere, depresiune economică, deportare, diaspora, dominion, drept la autodeterminare, emancipare, embargou, foamete, izolaționism, genocid, GULAG, Holocaust, miracol economic, moratoriu, noua mentalitate, ONU, pluralism politic, probleme globale, reich, represie, revizionism, revoluție culturală, prohibiție, rezistență, război rece, război straniu, terorism, vot universal, zonă demilitarizată .</p>		
<p>Personalități: Constantin Stere, Emil Loteanu, Ion Inuceț, Ferdinand I, I.I.C. Brătianu, Nicolae Titulecu, Carol II, Ion Antonescu, Nicolae Ceaușescu, Maria Cebotari, Constantin Brâncuși, Nicolae Iorga, Grigore Vieru, Eugen Doga, Maria Bieșu, Mihai I, Woodrow Wilson, Iosif Visarionovici Stalin, Adolf Hitler, Mao Zedong, F.D.Roosevelt, Charles de Gaules, J.F.Kennedy, M.S. Gorbacoiv, Winston Churchill, Margareth Thatcher.</p>		
<p>LA SFÎRȘITUL CLASEI A XII-A, ELEVUL POATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplica vocabularul istoric în construirea discursurilor argumentate, demonstrând relevanță în exprimarea scrisă și orală; - amplasa în timp și spațiu evenimentele, procesele și fenomenele istorice, pentru a prezenta continuitatea și schimbarea; - analiza critic informația din diferite surse istorice, manifestând responsabilitate în descrierea fenomenelor/proceselor/evenimentelor istorice, - explica interdependența dintre fenomenele istorice desfășurate în timp și spațiu, generând judecăți de valoare în comunicări sau cercetări scrise; - demonstra abilități și atitudini pentru valorificarea patrimoniului universal, promovând proiecte comunitare. 		

*- conținuturi curriculare ce nu vor fi incluse în evaluarea pentru certificare;

** - sugestii de conținuturi curriculare pentru extensie curriculară.

Clasa a XII-a, profil real
Epoca Contemporană

Unități de competență	Unități de conținut	Activități și produse de învățare recomandate
<p>1.1. Explicarea termenilor istorici, specifici epocii contemporane.</p> <p>1.2. Încadrarea termenilor specifici istoriei contemporane în contexte care implică explicații, interpretări și atitudini.</p> <p>1.3. Aprecierea impactului utilizării corecte a limbajului istoric în comunicare și relaționare eficientă.</p>	<p>LUMEA LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI XX</p> <ul style="list-style-type: none"> • Începutul epocii contemporane - crize și transformări.* • Rivalitatea marilor puteri și amenințarea păcii. România și Războaiele balcanice.* • Primul război mondial - conflict pentru reîmpărțirea lumii.* • Românii în Primul Război Mondial: orientări și reorientări. • Consecințele primului război mondial. • Marea Unire a românilor din 1918. • Sfatul Țării - organ legislativ al Basarabiei. <p>NOUA ORDINE MONDIALĂ DUPĂ PACEA DE LA PARIS</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sistemul Versailles-Washington și noua ordine internațională. • Liga Națiunilor - intenție și realitate. Politica conciliatoristă a marilor puteri. • România și sistemul de la Versailles. • Politica externă a României în perioada interbelică. Nicolae Titulescu – diplomat al păcii. • Relațiile româno-sovietice, etape și repercusiuni. • Pactul Ribbentrop-Molotov și impactul lui asupra destinului popoarelor din Estul Europei. 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de lectură a surselor istorice pentru a identifica și a explica termenii istorici; - Activități de relaționare corectă a temei/problemei elucidate cu conținutul sursei istorice, folosind corect vocabularul istoric; - Exerciții de aplicare a termenilor istorici în situații noi de comunicare; - Relatarea vizitei la un muzeu, bibliotecă, expoziție pornind de la un algoritm propus; - Elaborarea eseului istoric după algoritm (introducere/dezvoltare/concluzie), utilizând termenii istorici adecvați; - Realizarea în grup a unui mesaj colectiv pentru manifestarea atitudinii într-o problemă istorică; - Activități de grup în care vor fi analizate diverse situații de comunicare și cooperare;
<p>2.1. Determinarea schimbărilor teritoriale în baza a două sau mai multe hărți.</p> <p>2.2. Analiza schimbărilor survenite în spații și timp .</p> <p>2.3 Realizarea proiectelor de cercetare a schimbărilor intervenite în timp și spațiu prin utilizarea TIC.</p>	<p>POLITICĂ ,ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN PERIOADA INTERBELICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Caracteristici comune și specifice ale regimurilor politice interbelice 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de lectură a hărților istorice; - Plasarea pe hartă a unor evenimente și procese istorice; - Alcătuirea unor frize cronologice pe diverse domenii (social, cultural, economic, politic etc.); - Exerciții de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală și spațială în contexte diferite de comunicare; - Compararea dinamicii teritoriale a unor state raportate la diferite evenimente/procese istorice din epoca contemporană; - Realizarea unor texte despre schimbărilor survenite în spații și timp, subliniind asemănările și

	<ul style="list-style-type: none"> • România de la democrație la autoritarism-context intern și internațional. 	deosebiri;
<p>3.1 Stabilirea tipului de informație subiectivă/obiectivă oferită de sursa de documentare.</p> <p>3.2 Compararea argumentelor din diferite surse pentru formularea unor judecăți proprii privind evoluția societății contemporane.</p> <p>3.3 Cercetarea informației din diferite surse în vederea stabilirii credibilității și a validității opiniilor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Constituirea RASSM: politici și impact. • Particularități și similitudini ale evoluției economice a statelor lumii între 1918-1939.* • New Deal - model pentru depășirea crizelor economice. • Noul cadru de dezvoltare economică în România interbelică. Specificul dezvoltării Basarabiei în componența României Mari. <p>AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL - IMPACT PENTRU CONTEMPORANIEȚATE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Strategii și acțiuni militare în război (1939-1945).* • Anul 1940 în istoria românilor; • Participarea României în cel de-Al Doilea Război Mondial: cauze, evenimente și impact; • Diplomatie și alianții în cel de-al doilea război mondial.* • Crime împotriva umanității. Procesele de la Nürnberg și Tokyo. • Crime de război. Holocaustul. Katyn. • Consecințele celui de Al Doilea Război Mondial. <p>POLITICĂ ,ECONOMIE ȘI SOCIETATE ÎN PERIOADA POSTBELICĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • State democratice în perioada postbelică* • Regimuri totalitare și autoritare în perioada postbelică* • Fenomenul Miracolului economic: Germania și Japonia • URSS în perioada postbelică • Reinstaurarea regimului comunist în RSSM. Colectivizarea forțată, foametea și deportările • Politica „Centrului” în RSSM: economie, societate și mod de viață • Politica conducerii sovietice din RSSM în domeniul culturii și științei 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de analiză a textelor științifice și a memoriilor martorilor; - Identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite; - Alcătuirea unor liste cu site-uri de Internet pentru temele istorice studiate; - Alcătuirea unor postere/afișe cu informații selectate din surse Internet; - Rezolvarea unor sarcini de lucru utilizând prezentări multimedia; - Rezolvarea în echipă a unor situații-problemă pe baza surselor prezentate; - Realizarea unui discurs la un subiect istoric controversat din epoca contemporană în baza informațiilor oferite de surse; - Dezbaterea unor cazuri reale care implică prejudecăți și stereotipii față de acțiunile oamenilor din epoca stidiată; - Elaborarea unor proiecte trans-disciplinare cu privire la un eveniment/proces/personaj istoric folosind informații diverse;
<p>4.1 Evidențierea relațiilor de cauzalitate din informațiile oferite de sursele investigate.</p> <p>4.2 Expunerea argumentată a opiniei privind cauzele și consecințele falsificării adevărului istoric în diverse surse.</p> <p>4.3 Transferarea abilităților de operare cu relațiile de cauză-</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de identificare a relațiilor de cauzalitate în evoluția evenimentelor/ proceselor istorice; - Studiu de caz despre consecințele pozitive/negative ale acțiunilor oamenilor/guvernurilor pentru evoluția unei comunități. - Elaborarea de afișe tematice: democrație, toleranță, cooperare, Holocaust, Gulag etc. - Elaborarea de comunicări care să valorifice informații oferite de surse diverse;

<p>efect în perceperea adecvată a situațiilor din viața reală</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Instaurarea regimului comunist în Țările Europei Centrale și de Sud-Est* • Formarea Lumii bipolare. Războiul Rece • Organizații internaționale și rolul lor în lume* • Integrarea economică europeană. Crearea și evoluția Uniunii Europene* • Focare de război în a doua jumătate a secolului XX-începutul secolului XXI* <p>MIȘCĂRI DE EMANCIPARE SOCIAL-POLITICĂ ÎN SECOLUL XX</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mișcări anticomuniste în Europa postbelică* • Rezistența anticomunistă în RSSM* • Acțiuni de emancipare în Asia și Africa. Problemele țărilor decolonizate * • Căderea regimurilor comuniste în Europa* • Proclamarea suveranității și independenței Republicii Moldova. Simbolurile de stat 	<ul style="list-style-type: none"> - Exerciții de exprimare argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric; - Exerciții de utilizare a tehnologiilor de informare și comunicare pentru obținerea surselor necesare rezolvării unei situații-problemă; - Realizarea de prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoștințelor învățate, folosind resurse multimedia; - Realizarea de prezentări care să valorifice experiențele istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte variate;
<p>5.1 Identificarea consecințelor interacțiunii culturale, politice, economice și sociale asupra evoluției comunității umane.</p> <p>5.2 Aprecierea impactului regimurilor politice din istoria contemporană asupra mentalităților colective.</p> <p>5.3 Promovarea ideilor despre unitate și diversitate în cadrul comunității.</p>	<p>REPUBLICA MOLDOVA LA ETAPA ACTUALĂ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Democratizarea vieții politice.* Constituția Republicii Moldova* • Viața social-economică* • Războiul de pe Nistru • Minoritățile etnice în Republica Moldova* • Unitatea teritorială autonomă cu statut special Găgăuzia (Gagauz-Yeri)* • Politica externă a Republicii Moldova. Perspectivele integrării europene a republicii Moldova* <p>CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE ÎN SECOLUL XX- ÎNC. SEC. XXI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Realizările tehnice și științifice ale epocii contemporane • Contribuția poporului român la dezvoltarea patrimoniului universal* 	<ul style="list-style-type: none"> - Simularea unor situații în care apar bariere în comunicare diferitor persoane/popoare și propunerea unor strategii de depășire a acestora; - Exerciții de dezvoltare a responsabilității sociale prin îngrijirea unor monumente istorice; - Exerciții de implicare a elevilor în activități de voluntariat la nivelul comunității; - Realizarea unor activități tip proiect în care elevii propun soluții pentru probleme concrete din viața școlii/comunității; - Alcătuirea unor proiecte pentru protejarea valorilor culturale din comunitate; - Promovarea interculturalității din perspectiva sărbătorilor, tradițiilor, obiceiurilor diferitor popoare.

	<ul style="list-style-type: none"> • Cultura și știința în Republica Moldova • Impactul tehnologiilor asupra vieții cotidiene și asupra mediului <p>PROBLEMELE GLOBALE ALE SEC. XX- ÎNC. SEC. XXI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Problemele globale și soluții pentru depășirea * • Consecințele problemelor globale și modalități de supravețuire a omenirii. * • Migrații în lumea actuală.* • Virtuți și valori contemporane. Sisteme educaționale eficiente.* 	
	<p>ACTIVITĂȚI DE ÎNVĂȚARE ÎN BAZĂ DE PROIECT (la alegere):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Căutăm eroi în localitate la noi • A fost război, ecoul lui și azi mai este viu... • Rolul femeii în istorie. • Mărturiile participanților din comunitatea mea la războiul pentru integritatea statului. • Diaspora și rolul ei- • Pelerinajul- formă de cunoaștere a patrimoniului cultural 	<p>PRODUSE RECOMANDATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Portretul personalității istorice • Scenariu/Dramatizare • Interviu alcătuit și realizat • Proiect/mini-proiect (eventual, implementat) • Proces judiciar simulat
<p>Noțiuni: colhoz, cortina de fier, culac, cultul personalității, depresiune economică, deportare, drept la autodeterminare, GULAG, Holocaust, miracol economic, noua mentalitate, ONU, pluralism politic, probleme globale, revizionism, revoluție culturală, rezistență, război rece, terorism, vot universal, zonă demilitarizată.</p>		
<p>Personalități: Emil Loteanu, Ion Inuceț, Ferdinand I, Nicolae Titulecu, Carol II, Maria Cebotari, Constantin Brâncuși, Grigore Vieru, Eugen Doga, Maria Bieșu, I.V.Stalin, F.D.Roosevelt, M.S. Gorbacoiv, Winston Churchill, Margareth Thatcher.</p>		
<p>LA SFÎRȘITUL CLASEI A XII-A, ELEVUL POATE:</p> <ul style="list-style-type: none"> - aplica vocabularul istoric în construirea discursurilor argumentate, demonstrând relevanță în exprimarea scrisă și orală; - amplasa în timp și spațiu evenimentele, procesele și fenomenele istorice, pentru a prezenta continuitatea și schimbarea; - analiza critic informația din diferite surse istorice, manifestând responsabilitate în descrierea fenomenelor/proceselor/eventimentelor istorice, - explica interdependența dintre fenomenele istorice desfășurate în timp și spațiu, generând judecăți de valoare în comunicări sau cercetări scrise; - demonstra abilități și atitudini pentru valorificarea patrimoniului universal, promovând proiecte comunitare. 		

*- conținuturi curriculare ce nu vor fi incluse în evaluarea pentru certificare;

V. REPERE METODOLOGICE DE PREDARE-ÎNVĂȚARE-EVALUARE

Curriculum la *Istoria românilor și universală* ediția 2019 răspunde exigențelor actuale de formare/ dezvoltare a competențelor specifice la disciplină, racordate la profilul absolventului. Competențele, care reprezintă un ansamblu structurat de cunoștințe, abilități și atitudini, se referă la delimitarea operațiilor intelectuale: a detecta, selecta, analiza și sintetiza date, informații sau relații. Capacitatea de a învăța, acționa și judeca constituie temelia competențelor specifice, elaborate pentru disciplina școlară *Istoria românilor și universală*.

Competențele specifice conțin un șir de cuvinte/ sintagme-cheie care trebuie să se regăsească în cadrul demersului didactic la disciplină: spațiu, timp, limbaj de specialitate, gândire critică și reflexivă, relații de cauzalitate, comportament civic raportat la valori general umane, diversitate socio-culturală, responsabilitate- instrumente intelectuale necesare elevului. Cadrul didactic va elabora proiectarea de lungă durată, în care va racorda activitățile de învățare la unitățile de competență pentru a forma competențele specifice disciplinei. Unitățile de conținut sunt mijloace de formare a unităților de competență și a competențelor specifice. În funcție de aceste repere vor fi selectate strategii didactice, ținând cont de particularitățile de vârstă ale elevilor, intereselor, specificul grupului de elevi etc:

- *strategii euristice* (bazate pe jocul de rol, simularea, studiul de caz, analiza diverselor surse, învățarea bazată pe sarcini, învățarea problematizată, schimbul de opinii, competiții, dezbateri, discuții dirijate, conversație euristică, mozaic, turul galeriei, ghidul de învățare, interviul, sondajul, chestionarul etc.);

- *strategii algoritmice* (bazate pe exerciții de identificare, redactare individuală sau pe echipe a unor cronici, documente, discursuri orale etc.);

- *strategii mixte*, inductiv-deductive și deductiv-inductive (realizate prin elaborarea unui mic dicționar de termeni, alcătuirea unor portofolii, fișe de personaj etc.);

- *strategii algoritmice combinate cu strategii euristice* (realizate prin inițierea și derularea unor proiecte, implicarea elevilor în activități de voluntariat, de valorificare a monumentelor istorice la nivel național, regional sau local etc.).

În practica educațională, tot mai mult sunt utilizate noile tehnologii ale informației și comunicării (TIC), un imperativ al succesului în zilele noastre. Astfel vor fi dezvoltate elevilor și competențe digitale, precum: colectarea de informații, culegerea și procesarea datelor, utilizarea adecvată a resurselor Internet (site-uri informaționale de specialitate și de cultură generală, biblioteci electronice, oferte de e-learning), înregistrări audio și video etc.

Selectarea corectă a strategiilor didactice și integrarea noilor tehnologii informaționale (inclusiv Internetul) în procesul de predare-învățare a istoriei va favoriza procesul educațional. Profesorul și elevul sunt parteneri în acest proces, în care profesorul facilitează învățarea, încurajează elevul pentru a formula puncte de vedere proprii, colaborează cu elevul în realizarea demersului didactic: învățarea prin cooperare, învățarea în contexte formale și non-formale, transferul învățării etc.

Actuala ediție a curriculumului la *Istoria românilor și universală* oferă creativitate și libertate mai mare cadrului didactic, care are posibilități să introducă activități de sinteză, studii de caz, noi unități de conținut, cele fixate în Curriculum rămânând obligatorii. Activitățile de învățare recomandate pot fi adaptate nivelului clasei pentru eficientizarea demersului didactic și implicării active a elevilor în învățare pentru a stimula formarea/dezvoltarea de competențe.

În cadrul demersului didactic, unitățile de conținut din Curriculumul la disciplina *Istoria românilor și universală* sunt mijloace de formare/dezvoltare a unităților de competență/ competențelor specifice, pot fi **dezvoltate și oferă:**

- abordare trans-disciplinară;
- structurare conform domeniilor de studiere a istoriei (economie, societate, politică, cultură);
- posibilitatea proiectării în funcție de particularitățile grupului de elevi;
- flexibilitate în: repartizarea numărului de ore în dependență de gradul de formare a unităților de competență; organizarea unităților de învățare;
- libertatea de a alege cele mai potrivite strategii de formare a unităților de competențe;
- posibilitatea de a alege activitățile de învățare bazate pe proiect în procesul studierii istoriei locale (la alegere din cele propuse în Curriculum sau la decizia profesorului în colaborare cu elevul);

Dimensiunea cantitativă a conținuturilor are în vedere numărul de ore rezervate disciplinei **Istoria românilor și universală** pentru fiecare clasă în planul-cadru, dar și abordat prin optica istoriei locale regionale/naționale spre istoria universală:

O componentă importantă a organizării și desfășurării procesului de învățare, axat pe formarea/dezvoltarea de competențe este abordarea **trans-disciplinară**, care presupune înțelegerea și interconexiunea dintre: Istorie și Limba și literatura română, Limba străină, Literatura universală, Geografie, Educație pentru societate/ Educație Civică, Dezvoltare personală, etc., dezvoltând competențe necesare în viața reală. Cadrele didactice definesc produse/ activități comune care presupun caracter integrator și utilitar și le realizează în baza subiectelor interdisciplinare comune. Drept exemple de activități comune pot fi: *festivalul popoarelor/etniilor, excursii cognitive, flashmob-uri, simularea unei vizite și primirea delegațiilor, simularea unei conferințe de presă, conferința elevilor, filmulețe realizate de elevi, expoziții de elemente vestimentare sau bucate tradiționale, expoziție de lucrări în comunitatea școlară și în afara ei* etc.

Prezentul curriculum promovează demersuri transdisciplinare: aproximativ câte 2-3 ore la fiecare clasă, unde fiecare instituție de învățământ își poate alege succesiunea zilelor cu activități transdisciplinare. La nivelul treptei liceale se va aproba planul de desfășurare a acestor activități, în funcție de potențialul/disponibilitatea colectivului profesoral și managementul timpului.

Evaluarea constituie parte componentă a procesului educațional la disciplină și, respectiv, a *Curriculumului la Istoria românilor și universală*. Curriculumul bazat pe competențe determină construcția unui model integrator al evaluării ce valorifică și corelează cunoștințele, deprinderile, capacitățile de aplicare a cunoștințelor, valorile și atitudinile elevilor. Evaluarea bazată pe competențe implică evaluarea formativă a cunoștințelor, abilităților și atitudinilor pe care elevul le transferă în rezolvarea problemelor concrete cu care se confruntă în diferite situații.

Procesul educațional bazat pe competențe prefigurează **competențele** ca **finalități** ale procesului educațional și ca **obiect** al evaluării. Competențele școlare dobândite de către elevi devin observabile și măsurabile. Astfel, evaluarea la disciplină este o activitate de **măsurare** și **apreciere** a măsurării. Măsurarea constituie operația prin care se asigură baza obiectivă a aprecierii, fiind considerată parte a demersului/ procesului didactic. Aprecierea corespunde emiterii unei judecăți în baza informațiilor culese prin măsurare, observare, analize, satbilind astfel valoarea rezultatelor școlare precum și a procesului de învățare.

Evaluarea centrată pe competențe include:

- Evaluarea competențelor – cheie;
- Evaluarea competențelor specifice la disciplină;
- Evaluarea unităților de competență la disciplină.

Evaluarea competențelor – cheie se raportează la modul de formare a competenței în timp și reprezintă rezultatele unui traseu de instruire (educațional), pus în evidență prin sistem de teste și instrumente succesive, a căror analiză sugerează modul în care a fost formată acea competență –cheia

în timp. Pentru evaluarea competențelor –cheie este necesară asigurarea caracterului trans-disciplinar sau axat pe elemente reprezentative ale domeniilor de competențe – cheie.

Evaluarea competențelor specifice la disciplină se poate realiza pe parcursul secvențelor pentru care competențele specifice sunt asumate ca finalități. Instrumentele de evaluare aplicate sunt, de regulă; aceleași utilizate și în cadrul evaluării unităților de competență și au un raport de interdependență cu conținuturile curriculare stabilite de curriculum ca **Conținuturi de evaluat**. Evaluarea competențelor specifice la disciplină se realizează, de regulă, la finele ciclului de școlaritate în cadrul examenelor de certificare. Conținuturile curriculare marcate cu semnul (-*) și (-**) în cadrul Compartimentul V. *Unități de învățare* nu vor fi incluse în *Programa pentru examenul de bacalaureat la disciplina Istoria românilor și universală, profil umanist și real*.

Evaluarea unităților de competență la disciplină reprezintă domeniul de interes principal al evaluării la disciplină și poate fi realizat, la decizia profesorului, la nivelul unor unități de timp sau unități de învățare,

Fiecare unitate de competență/ competență specifică din curriculum poate fi evaluată prin diferite tipuri de itemi (itemi obiectivi, itemi cu alegere duală, itemi cu alegere multiplă, itemi de tip perechi, itemi semiobiectivi, itemi de completare, întrebări de structurare, rezolvare de problemă, eseu) și instrumente de evaluare, descrise în *Ghidul de implementare a curriculumului*.

Strategiile de evaluare a competențelor presupun determinarea unui demers de concepere a evaluării realizate la clasa de elevi care implică o succesiune de componente: proiectarea, aplicarea/ implementarea, verificarea rezultatelor (la nivel de proces și produs), emiterea judecăților/recomandări. Instrumentele evaluării competențelor la istorie includ:

- Instrumente tradiționale: *proba scrisă, orală, practică prin test, chestionar, standardul și baremul;*
- Instrumente complementare: *fișe de observare, investigația, interviul;*
- Instrumente active: *lucrare practică, proiect, portofoliu, studiu de caz, jurnal reflexiv, hartă conceptuală.*

Obiectul evaluării îl constituie rezultatele școlare individuale ale copilului și se va compara cu propriile implicații, nivelul și interesele acestuia. În testele de evaluare a nivelului de formare a competențelor cadrul didactic va include itemi/sarcini cu grad diferit de complexitate, luând în considerație nivelul diferit de pregătire al elevilor.

Principiile evaluării nivelului de formare și dezvoltare a competențelor specifice la *Istoria românilor și uniersală* se axează pe:

- stimulează învățarea, formarea și dezvoltarea competențelor;
- se fundamentează pe obiective/finalități orientate spre formarea competențelor (ce va ști, ce va ști să facă, cum va fi elevul) la finele procesului educațional;
- implică utilizarea varietății de forme, metode și procedee în aprecierea rezultatelor elevilor;
- este un proces reglator, care determină calitatea activităților educaționale;
- trebuie să-i conducă pe elevi spre autoevaluare corectă și spre o îmbunătățire continuă a performanțelor obținute.

Tipurile și formele de evaluare sunt selectate și clasate în perechi distinctive:

- evaluarea rezultatelor - evaluarea bazată pe competențe;
- evaluarea unei norme minimale de competență - evaluarea competenței în curs de achiziție;
- evaluarea formativă - evaluarea sumativă;
- evaluarea directă - evaluarea indirectă;
- evaluarea performanței - evaluarea cunoștințelor;

- evaluarea bazată pe sarcini de învățare - evaluarea bazată pe proiecte;
- evaluarea reciprocă – autoevaluarea.

Într-un parcurs de învățare, în funcție de momentul unui act evaluativ, vor fi utilizate următoarele trei tipuri de evaluare: inițială (predictivă); formativă (continuă); sumativă (la sfârșitul fiecărei unități de învățare). Evaluarea inițială se realizează la începutul ciclului de învățământ/ anului școlar și vizează identificarea condițiilor în care elevii pot să se integreze optimal în activitatea de învățare. Evaluarea formativă se realizează pe întregul parcurs didactic și conține toate strategiile practicate de cadrul didactic la clasă. Evaluarea formativă va fi raportată la o unitate de competență sau câteva unități de competențe, care trebuie să asigure pregătirea elevilor pentru evaluarea sumativă la finele parcursului de învățare respectiv. Evaluarea sumativă se realizează la finele unității de învățare, având funcția de constatare a nivelului de formare a unităților de competențe și competențelor specifice. Detaliile privind proiectarea numărului de evaluări sumative la disciplină, în funcție de clasă și profil se stabilesc prin *Reperete metodologice de organizare a procesului educațional la Istoria românilor și universală, aprobate de Ministerul Educației, Culturii și Cercetării*.

Cadrul didactic va selecta formele și strategiile de evaluare în funcție de particularitățile de vârstă și psiho-pedagogice ale elevilor, precum și condițiile în care se desfășoară procesul de învățare.

Cadrul didactic va selecta formele și strategiile de evaluare în funcție de particularitățile de vârstă și psiho-pedagogice ale elevilor, precum și condițiile în care se desfășoară procesul de învățare.

Evaluarea **Produsului școlar** vizează atât calitatea produsului, cât și calitatea activității elevului în procesul de elaborare a acestuia. Criteriile de evaluare a produselor vor fi prezentate elevilor în formă de realizări de succes, formulate în limbaj accesibil. Criteriile de succes pot fi formulate cu focalizare pe dimensiunea operațională și/sau pe cea atitudinală. Prezentul Curriculum promovează orientarea demersului evaluativ către stimularea autorefecției, autocontrolului și autoreglării.

Temele pentru acasă la *Istoria Românilor și Universală* vor respecta **Instrucțiunea metodică privind Managementul temelor pentru acasă** și se vor organiza sub forma:

- orală (lectură, redare argumentată) – sistematic;
- scrisă (exerciții de cunoaștere, aplicare, sinteză) – sistematic. Temele pentru acasă scrise vor fi alternate cu cele orale, inclusiv se recomandă vizionarea, la domiciliu, a emisiunilor cognitive, filmelor artistice și documentare. Cadrul didactic va monitoriza elementul de acces la aceste surse și durata produsului media, în așa măsură ca vizionarea acestuia să nu solicite un volum exagerat de timp prin indicarea concretă a timpului în minute.
- de investigare (excursii, vizite de studiu în muzee/arhive/instituții de stat, interviuri, proiecte, inclusiv digitale etc.) – la necesitate.

BIBLIOGRAFIE

1. Achiri, I. și alții, Evaluarea standardelor educaționale, Chișinău, 2009.
2. Bocoș M., Jucan D., Fundamentele pedagogiei: Teoria și metodologia curriculumului: repere și instrumente didactice pentru formarea profesorilor, Paralela 45, Pitești, 2017.
3. Bocoș M., Chiș V., Management curricular. Volumul I Repere teoretice și aplicative, Paralela 45, Pitești, 2013.
4. Bucun N., Pogolșa L. (coord.) Standarde de competență – instrument de realizare a politicilor educaționale, Chișinău 2010. 272 p.
5. Bucun N., Pogolșa L., Guțu V. ș. a. Modernizarea și implementarea curriculumului școlar din perspectiva școlii prietenoase copilului, IȘE, 2014
6. Cabac V. Trei fațete ale evaluării: estimarea, înțelegerea, verificarea, În Revista de teorie și practică educațională Didactica Pro, nr.5-6 (33-34), Chișinău 2005, p. 37-45.
7. Cadre Européen Commun de Référence pour les Langues: apprendre, enseigner, évaluer. Volume complémentaire avec de nouveaux descripteurs. Conseil de l'Europe, Février 2018.
8. Cadrul de Referință al Curriculumului național, aprobat prin ordinul Ministerului Educației, nr. 432 din 29 mai 2017.
9. Cadrul de Referință al Competențelor pentru o Cultură Democratică, Consiliul Europei, 2018.
10. Codul educației al Republicii Moldova, nr. 152 din 2014.
11. Curriculum școlar, Istoria, clasele V-XII. Chișinău: ME, 2010.
12. Competența interculturală. Auxiliar didactic, Pro Didactica, Chișinău, 2015.
13. Convenția cu privire la Drepturile Copilului (1989),
14. Dandara O., Autoevaluarea în contextul educațional, caracteristici și valențe formative, În Revista de teorie și practică educațională Didactica Pro, nr.5-6 (33-34), Chișinău 2005, p. 57-59.
15. Declarația Finală a celei de-a 25-a sesiuni a Conferinței Permanente a Miniștrilor Educației din cadrul Consiliului Europei, 2016.
16. Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948).
17. Evaluarea curriculumului național în învățământul general. Studiu. Chișinău, MECC, IȘE, 2018.
18. Evaluarea curriculumului național în învățământul general. Ghid metodologic, ytrewlkjhgghjklbvcbn *9. Chișinău, MECC, IȘE, 2018.
19. Ghicov A., Pedagogia aplicativă a performanței, Chișinău, Pontos, 2012, 208p.
20. Guțu V. Evaluarea standardelor educaționale, Ghid metodologic, Chișinău, 2009, 15p.
21. Guțu V. Evaluarea curriculumului școlar, Ghid metodologic, Chișinău, 2009, 36p.
22. Landsheere de G., Evaluarea continuă a elevilor și examenele, EDP, București, 1975.
23. Petrescu, P.; Pop, V. Transdisciplinaritatea, o nouă abordare a situațiilor de învățare. Ghid pentru cadre didactice. București, EDP, 2007.
24. Provocând diversitatea. Educație interculturală și rezolvare de conflict. EYE Moldova, 2012.
25. Popovici Borzea A., Integrarea curriculară și dezvoltarea capacităților cognitive, Polirom, București, 2017
26. Referențialul de evaluare și Instrumentele de evaluare aferente standardelor de eficiență a învățării la disciplina școlară Istoria românilor și universală, recomandat pentru aprobare prin decizia Consiliului Național pentru Curriculum, 2014.
27. Santiago P., Donaldson Graham, Herman Joan and Shewbridge Claire, OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education, 2011, 188p.
28. Standarde de eficiență a învățării, aprobate prin ordinul ME nr.1001 din 23 decembrie 2011.

29. Standardele de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului, aprobate prin ordinul ME nr.970 din 14 octombrie 2013.
30. Standardele de dotarea minimă a cabinetelor la disciplinele școlare în instituțiile de învățământ general, aprobate prin ordinul MECC nr.193 din 26 februarie 2019.
31. Strategia Moldova Digitală 2020, publicată: 08.11.2013 în Monitorul Oficial, Nr. 252-257, art. nr. 963.
32. Strategia de dezvoltare a educației pentru anii 2014-2020 „Educația 2020”, 2014.
33. Strategia intersectorială de dezvoltare a abilităților și competențelor parentale pentru anii 2016-2022, MECC, publicat: 07.10.2016 în Monitorul Oficial, Nr. 347-352, art. nr. 1198.
34. Tagliante C. L'évaluation et la Cadre europeen commun, CLE international, Paris, 2005, 207 p.
35. Toleranța și competența socială. Ghid metodic pentru formatori, Chișinău, 2006.
36. Vogler J. (coordonator). Evaluarea în învățământul preuniversitar. Iași, Polirom, 2000.